

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยวิธีการคุณภาพเสริมด้วยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั้งหมดสองประเด็น ประเด็นแรก คือเพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการ ประเด็นที่สอง เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลวโดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – dept interviews) โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structure interview) ในกลุ่มเป้าหมายที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานในสถานประกอบการ 1 แห่งในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่ยินดีให้ข้อมูลเชิงลึกจำนวน 30 คน รวมถึงบุคคล ตัวแทนองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 หน่วยงาน และสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structure interview) จำนวน 117 คน ซึ่งใคร่ขอนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพพลวที่เข้าร่วมการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพพลว
2. การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศลาว
3. กระบวนการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

ตอนที่ 2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการในจังหวัดขอนแก่น

1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัย
3. โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง
4. การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
5. สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน
6. จังหวะชีวิต
7. ความเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่และทำงาน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลว

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
2. ปัจจัยด้านสังคม
3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
4. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 4 อภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพลาวที่เข้าร่วมการวิจัย

1.1 ด้านเพศและอายุ

จากการศึกษาพบว่า จะเห็นว่าเพราะเหตุใดจึงมีแรงงานอพยพลาวที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ที่เป็นเช่นนี้อาจมาจาก 2 ประการคือ จากข้อมูลเชิงลึกพบว่าจำนวนสมาชิกของแต่ละครอบครัวของแรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่จะมีสมาชิกที่เป็นหญิงมากกว่าชาย และเพศหญิงยังมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ คือเป็นผู้ทำงานหารายได้เข้าครอบครัวช่วยพ่อแม่ส่งเสียเลี้ยงดูน้อง ๆ และมีรายได้ที่แน่นอนและรายได้สูงกว่าชายโดยเฉพาะการอพยพแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทย เหตุผลที่ 2 อาจเป็นความต้องการของสถานประกอบการเองที่มีความต้องการแรงงานที่ต้องมีความละเอียดรอบคอบในการทำงานโดยเฉพาะการผลิตชิ้นงานที่ต้องใช้เครื่องจักรกลเป็นตัวช่วยในการทำงานและไม่ต้องใช้กำลังในการผลิตชิ้นงาน

ในทำนองเดียวกันช่วงอายุของแรงงานอพยพลาว ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงวัยที่เป็นวัยแรงงานคือตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปแต่ในความเป็นจริง เป็นการยากที่จะบ่งบอกได้ว่าแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานในสถานประกอบการมีอายุที่แท้จริงเป็นอย่างไร เนื่องจากการทำบัตรประจำตัวประชาชนของแรงงานอพยพลาวยังไม่มีเกณฑ์ช่วงอายุที่ชัดเจนว่าต้องทำบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อมีอายุเท่าไร และผู้ใดที่ไม่มีความประสงค์ทำบัตรประจำตัวประชาชนเลยตลอดชีวิตก็สามารถทำได้ เรื่องการแบ่งแยกอายุในกลุ่มแรงงานอพยพลาว ในการดำเนินการเรื่องนี้อาจเนื่องจากในแต่ละพื้นที่ระบบสำมะโนประชาชนยังเข้าไม่ถึงเพราะอยู่ห่างไกลตัวเมือง เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ส่วนมากแม่จะคลอดลูกที่หมู่บ้านของตนเอง การทำคลอดต้องทำโดยหมอต้าแยประจำหมู่บ้านหรือบางครั้งการทำคลอดจะทำโดยแม่ทำคลอดให้ลูกสาว ซึ่งในการแจ้งเกิดมีขั้นตอนที่ง่าย ๆ คือผู้นำหมู่บ้านหรือเรียกว่านายบ้านจะมานำสมุดประจำหมู่บ้านมาจดชื่อลงไว้ เมื่อมีการเลือกตั้งนายบ้านจึงจะส่งข้อมูลที่ลงทะเบียนไว้รายงานต่อทางการอีกครั้ง จึงทำให้ในการทำบัตรประชาชนไม่มีเกณฑ์อายุที่ต้องทำบัตรประชาชนที่แน่นอนและไม่ได้มีการบังคับให้ทำบัตรแต่เมื่อใดที่ต้องมีการใช้เอกสาร บัตรประจำตัวประชาชนจึงจะได้รับความสำคัญ ในการทำบัตรประชาชนต้องไปทำที่แขวงที่ตนเองอยู่ ซึ่งจะอยู่ห่างไกล การเดินทางไม่สะดวก และเป็นการยากลำบากในการเดินทางมาทำบัตรประชาชน แต่ถ้าต้องเดินทางไปทำงานที่อื่นหรือที่ ๆ ไม่ใช่บ้านเกิดของตนเอง จึงให้ความสำคัญในการทำบัตรประชาชน และในการทำบัตรไม่ต้องเดินทางมาทำด้วยตนเองก็ได้ เพราะมีบริการจากนายหน้าดำเนินการให้แล้วเสร็จแต่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าแรงงานอพยพลาวที่เดินทางเข้ามาทำงานในสถานประกอบการในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัดคิดเป็นร้อยละ 59.8 และเป็นเพศชายร้อยละ 25.6 แสดงให้เห็นว่าความต้องการแรงงานของสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานอพยพลาวที่เป็นหญิงมากกว่าชาย นอกจากนั้นช่วงอายุส่วนใหญ่แรงงานอพยพลาวอยู่ในช่วง 21-30 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 สำหรับช่วงอายุ 15-20 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ช่วงอายุ 31-40 ปี และช่วงอายุ 41-50 ปี มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 14.5

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ

เพศและอายุ		จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
1.เพศ			
ชาย		30	25.6
หญิง		70	59.8
ไม่ระบุ		17	14.5
รวม		117	100
2.ช่วงอายุ			
น้อยกว่า 15 ปี		0	0
15-20 ปี		38	32.5
21-30 ปี		45	38.5
31-40 ปี		17	14.5
41-50 ปี		17	14.0
มากกว่า 50 ปี		0	0
รวม		117	100

1.2 ด้านการศึกษาและสถานภาพ

จากการศึกษาจะเห็นว่าประชาชนของ สปป.ลาว เห็นความสำคัญกับการศึกษา เพราะแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดพบว่าจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังมีแรงงานอพยพลาวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เดินทางมาทำงานอีกด้วย แต่ก็ยังมีแรงงานอพยพลาวอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ได้รับการศึกษาเพราะจากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกพบว่าแรงงานอพยพลาวบางคนมีโอกาสดูหนังสือแต่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องจากว่าครอบครัวมีฐานะยากจนพ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสียให้เรียนหนังสือจนจบตามเกณฑ์และอีกอย่างที่สำคัญคือไม่มีแรงงานที่จะช่วยครอบครัวทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพและรายได้หลักในการหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว โดยส่วนใหญ่ผู้ที่จะต้องออกจากโรงเรียนจะเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย อย่างไรก็ตามถ้าสถานประกอบการของประเทศไทยมองว่าการรับคนงานที่ไม่ได้จำกัดในด้านการศึกษาถือว่าเป็นการให้โอกาสสำหรับแรงงานอพยพลาวที่ไม่ได้เรียนหนังสือสามารถได้ทำงานเทียบเท่ากับผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือปริญญาตรีโดยมีค่าจ้างและสวัสดิการต่าง ๆ เท่ากัน นี่ก็เป็นอีกแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้แรงงานอพยพลาวเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้นทุกปี แต่การได้รับโอกาสในการทำงานก็ไม่ได้หมายความว่าอะไรจะโชคดีในเรื่องอื่น ๆ ได้เนื่องจากว่าถ้าไม่ได้รับการศึกษาก็ไม่สามารถที่จะรู้เรื่องเกี่ยวกับสิทธิอันพึงมีพึงได้จากนายจ้างหรือบางครั้งอาจถูกเอารัดเอาเปรียบโดยที่ไม่สามารถโต้แย้งใด ๆ ได้ และไม่สามารถ

ต่อรองในเรื่องของค่าจ้างและสวัสดิการต่าง ๆ ได้จึงทำให้บางครั้งแรงงานอพยพจะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าแรงงานในท้องถิ่น

จากการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยมีสถานภาพโสดซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า ในแต่ละครอบครัวเมื่อลูก ๆ โตขึ้นที่ เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่จะแต่งงานออกเรือนไปกับสามีแต่ในปัจจุบันประเทศ สปป.ลาว ตั้งแต่มีการเปิดประเทศรับเอากระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาทำให้ได้รับรู้ข่าวสารและมีการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะการสื่อสารทางโทรทัศน์ซึ่งประเทศ สปป.ลาว สามารถรับชมรายการต่าง ๆ จากสถานีโทรทัศน์ของประเทศไทยได้ทุกช่องและโดยเฉพาะเมืองที่เป็นคู่แฝดกันในแนวชายแดน เช่น เวียงจันทน์ สะหวันเขต จำปาศักดิ์ เป็นต้น จะได้รับข่าวสารจากประเทศไทยได้เป็นอย่างดี และวัยรุ่นของ สปป.ลาว สามารถรับรู้สถานการณ์ทางด้านการเคลื่อนไหวของประเทศไทยเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน การแต่งกายและละครต่าง ๆ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถนำเอาแบบอย่างนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้ทัศนคติในการรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อนเป็นอย่างมาก ประกอบกับด้านเศรษฐกิจของ สปป.ลาว อยู่ในภาวะกำลังพัฒนาจึงทำให้ประชาชนก็ต้องขนขวายหางานทำเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของตนเองได้สามารถดำรงอยู่และสานความฝันของตัวแรงงานเองได้ประสบผลตามความต้องการได้ซึ่งทางเลือกหนึ่งที่น่าจะช่วยให้คือการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางการศึกษาของแรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ประถมศึกษา 1-5) จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 17.1 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 9.4 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.6 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 1.7 และในด้านสถานภาพพบมากที่สุดคือสถานภาพโสดจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาเป็นสถานภาพสมรสจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการศึกษาและสถานภาพ

การศึกษาและสถานภาพ	จำนวน(n = 117)	ร้อยละ
1.การศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	11	9.4
ประถมศึกษา1-5	41	35.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	17.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23	19.7
ปริญญาตรี	3	2.6
อื่นๆ	17	14.5
ไม่ระบุ	2	1.7
รวม	117	100
2.สถานภาพ		
โสด	57	48.7
สมรส	36	30.8
หย่า/หม้าย	7	6.0
ไม่ระบุ	17	14.5
รวม	117	100

1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวของประเทศไทยมีขนาดใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าในการออกเรือนแต่ละครั้งต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการก่อสร้างบ้านซึ่งคู่แต่งงานยังไม่มีเงินที่จะสามารถนำไปปลูกสร้างบ้านได้เพราะส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านมีฐานะยากจนแต่จะมีเพียงบางหลังเท่านั้นที่พ่อแม่มีฐานะร่ำรวยเมื่อลูกแต่งงานจะเตรียมที่ดินและเงินปลูกสร้างบ้านไว้ให้ลูกเป็นของขวัญในการแต่งงาน

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของ สปป.ลาว ยังเป็นครอบครัวใหญ่เหมือนสมัยก่อนเพราะจากจำนวนสมาชิกพบว่าครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปพบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีสมาชิก 5- 6 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ครอบครัวที่มีสมาชิก 3-4 คนคิดเป็นร้อยละ 19.7 และสุดท้ายครอบครัวที่มีสมาชิก 1-2 คน พบแค่เพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้น

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำแนกตามสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
จำนวน 1-2 คน	5	4.3
จำนวน 3-4 คน	23	19.7
จำนวน 5-6 คน	35	29.9
จำนวน 7 คน ขึ้นไป	36	30.8
อื่นๆไม่ระบุ	18	15.4
รวม	117	100

1.4 ภูมิลำเนาเดิม

แรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยจากการศึกษาพบว่าแรงงานอพยพลาวมาจากเมืองสุขุม่า แขวงจำปาศักดิ์ มากที่สุด เมืองเล็กๆไม่คุ้นเคย อาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่เมื่อว่างจากการทำนาก็จะไม่ค่อยมีงานทำและไม่มีรายได้เพราะพื้นที่ส่วนมากแห้งแล้งจึงทำให้แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่เดินทางมาจากเมืองนี้ สภาพครอบครัวอยู่กันแบบเครือญาติชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเมื่อมีการเดินทางมาทำงานที่อื่นจะรู้และสื่อสารกันได้รวดเร็วมากและวัยรุ่นส่วนใหญ่จะไม่ได้เรียนหนังสือและเมื่อเห็นเพื่อนมาทำงานที่เมืองไทยหลายคนซึ่งเป็นวัยใกล้เคียงกันและมาจากหมู่บ้านเดียวกัน เคยดูในทีวีเมืองไทยเป็นเมืองที่สวยงามและน่าอยู่มาก จึงมาทำงานและอยากไปเที่ยวกรุงเทพเพราะเป็นแหล่งรวมของวัยรุ่น จากการสังเกตแรงงานอพยพลาวที่เป็นหญิงสาวจะชอบดูทีวีช่องของประเทศไทยและชอบดูละครและดาราไทยมาก

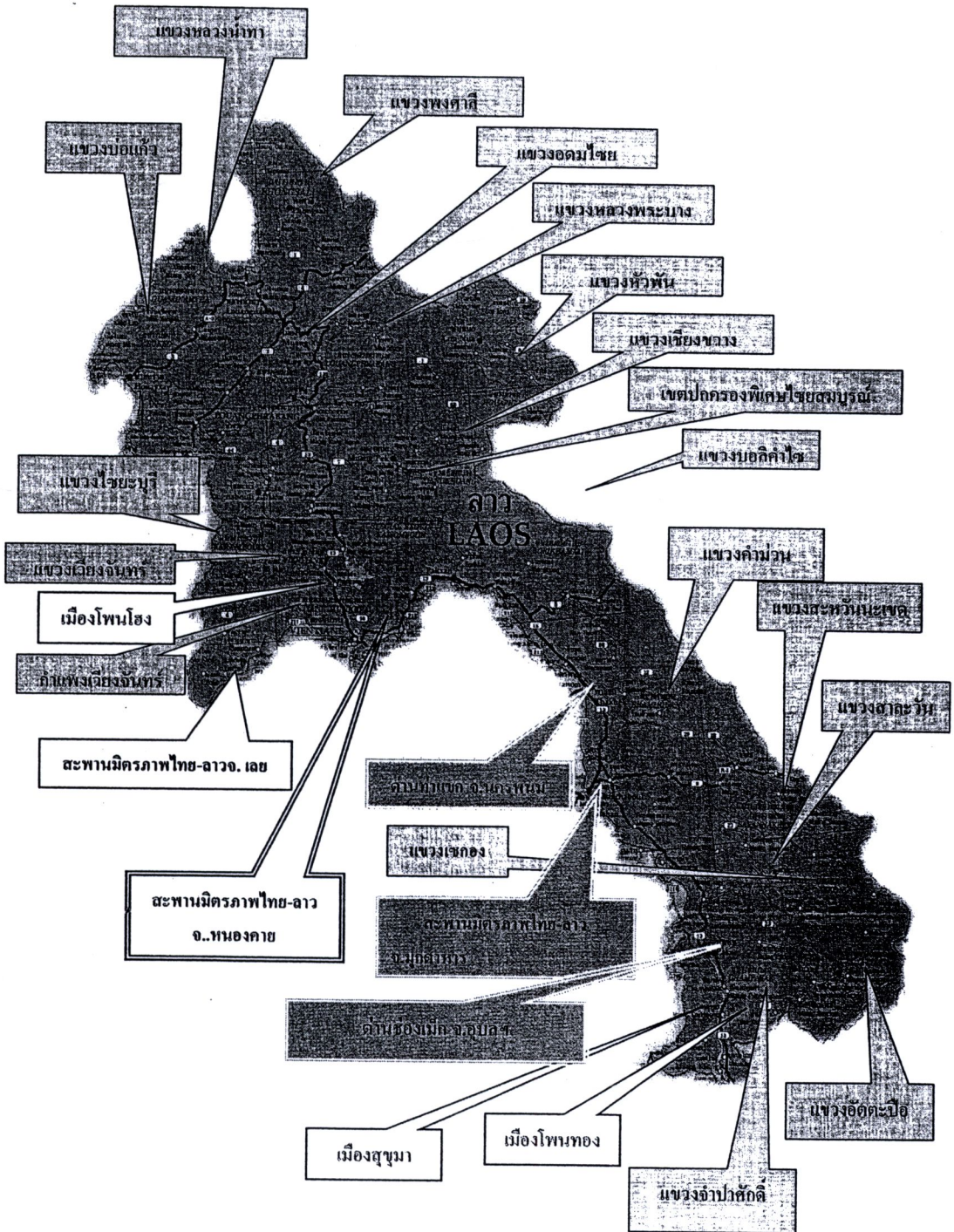
รองลงมาเป็นแรงงานอพยพลาวที่มาจากเมืองโพนโฮง แขวงนครเวียงจันทน์ คิดเป็นร้อยละ18.8 แขวงนครเวียงจันทน์ปัจจุบันกำลังได้รับการพัฒนาและเอาใจใส่เป็นพิเศษจากรัฐบาลมีพลเมืองทั้งหมด 313,000 คนประกอบด้วย 9 ตัวเมืองใหญ่ๆคือ 1)เมืองโพนโฮง 2)เมืองทຸກມ 3)เมืองวังเวียง 4)เมืองแก้วอุดม 5)เมืองกาสิ 6)เมืองไชยสมบูรณ์ 7)เมืองฮ่ม 8)เมืองชะนะคาม 9)เมืองเฟื่อง

จากข้อมูลพบว่าแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยมาจากหลายที่เพราะการเชื่อมโยงด้านข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้และส่งต่อถึงกันได้รวดเร็ว เมื่อมีแหล่งงานที่น่าสนใจไม่ว่าจะอยู่ภายในหรือนอกประเทศก็สามารถติดต่อสื่อถึงกันได้โดยสะดวกและรวดเร็วและประกอบกับคนวัยหนุ่มสาวรุ่นใหม่มีความกล้าที่จะออกมาหางานทำที่ต่างเมืองได้มากขึ้น เนื่องจากการปิดรั้วทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนเพราะจะรอรายได้จากการทำเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้

จากตารางที่ 10 แรงงานอพยพลาวมาจากแขวงจำปาสักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาจากแขวงเวียงจันทน์ คิดเป็นร้อยละ 36.0 จากกำแพงนคร คิดเป็นร้อยละ 5.0 จากแขวงสะหวันนะเขต แขวงอัตตะปือ และจากแขวงสาละวัน มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามภูมิภาคใน สปป.ลาว

จำแนกตามเมือง	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
สุขุม	32	27.4
โพนโฮง	22	18.8
โพนทอง	17	14.5
ประทุมพร	4	3.4
ปากเซ	4	3.4
ไซธานี	3	2.6
เวียงคำ	3	2.6
โขง	2	1.7
ไซเซตธา	2	1.7
มุนละปะโมก	2	1.7
สีสัตตะนาค	2	1.7
แก้งกอก	1	0.9
ชนะสมบุรณ์	1	0.9
ทุระคม	1	0.9
มาเจียง	1	0.9
สนามไซ	1	0.9
สาละวัน	1	0.9
หาดทรายทอง	1	0.9
อื่นๆไม่ระบุ	17	14.5
รวม	117	100
จำแนกตามแขวง		
จำปาสัก	63	53.8
เวียงจันทร์	27	23.1
กำแพงนครเวียงจันทร์	7	6.0
สะหวันนะเขต	1	0.9
สาละวัน	1	0.9
อัตตะปือ	1	0.9
อื่นๆไม่ระบุ	17	14.5
รวม	117	100

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงเมืองที่สำคัญและแขวงต่างๆของประเทศ สปป.ลาว

1.2 การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศลาว

1.2.1 อาชีพเดิมในสปป.ลาว

จากการศึกษาจะเห็นว่า อาชีพเดิมของแรงงานอพยพลาวได้เปลี่ยนไปแล้วจากแต่ก่อนจะเป็นอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่แต่ในปัจจุบันกลายมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปสาเหตุอาจเนื่องมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ทำการเปิดประเทศเพื่อติดต่อค้าขายและการลงทุนกับต่างชาติเพิ่มขึ้นทำให้มีนักลงทุนจากต่างชาติเข้าไปประกอบกิจการมากขึ้นความต้องการแรงงานทั่วไปก็สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมที่มีเป็นจำนวนมากจะเป็นประเภทการเย็บเสื้อผ้าส่งออกนอกซึ่งแรงงานอพยพลาวส่วนหนึ่งก็เคยผ่านการทำงานจากโรงงานที่ประเทศลาวมาแล้วและการได้รับทราบข่าวสารการรับสมัครงานจากประเทศไทยก็ได้ยินจากเพื่อนร่วมงานภายในโรงงานบอกเล่าต่อ ๆ กันไปถึงค่าแรงงานที่สูงและมีสวัสดิการที่ดีกว่าโรงงานในประเทศลาว จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานอพยพลาวได้เคลื่อนย้ายมาทำงานที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่วนอาชีพการทำเกษตรกรรมยังคงมีอยู่แต่เนื่องจากการทำเกษตรกรรมต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวจึงทำให้การทำนาทำได้ปีละครั้งเมื่อเสร็จจากหน้าการทำนาจึงไม่มีงานทำและมีรายได้ แรงงานอพยพลาวจึงต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อให้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว การเคลื่อนย้ายแรงงานจึงเกิดขึ้น

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าสถานภาพชีวิตของแรงงานอพยพลาวที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเดิมจะเห็นได้ว่าประเทศลาวในปัจจุบันเข้าสู่การพัฒนาประเทศและมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นสังเกตเห็นได้จากการประกอบอาชีพเดิมส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างทั่วไปจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 รองลงมาเป็นอาชีพทำการเกษตรกรรมจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ว่างานและไม่ระบุอาชีพเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 15.4 อาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 12.0 และสุดท้ายเป็นอาชีพอื่น ๆคิดเป็นร้อยละ 3.4

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการประกอบอาชีพในประเทศลาว

จำแนกตามการประกอบอาชีพ	จำนวน(n = 117)	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	33	28.2
เกษตรกรรม	30	25.6
ว่างงาน	18	15.4
ค้าขาย	14	12.0
อื่นๆ	4	3.4
ไม่ระบุ	18	15.4
รวม	117	100

1.2.2 รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากว่าในการทำเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักและต้องอาศัยการทำกรเกษตรกรรมจากน้ำฝน ถ้าหากปีใดเกิดไม่ได้เก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะมีรายได้และอาหารมาเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยแรงงานจึงต้องอพยพเคลื่อนย้ายหาที่ทำงานที่มีรายได้ที่แน่นอน และอีกเหตุผลหนึ่งอาจเนื่องมาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นเจ้าของที่ดินส่วนลูก ๆ จะอยู่ในฐานะของผู้อาศัยและเป็นผู้ช่วยในการทำงานในไร่นาเมื่อมีการขายผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีเงินที่ได้จะถูกเก็บไว้โดยพ่อแม่เมื่อลูก ๆ ต้องการซื้อสิ่งของหรือมีความต้องการที่อยากจะได้อะไรต้องได้รับความเห็นชอบหรือยินยอมจากพ่อแม่เสียก่อนหรือเรียกง่าย ๆ คือต้องขอพ่อแม่เสียก่อนส่วนใหญ่ถ้าเป็นสิ่งที่มีความแพงจะไม่ค่อยได้ เช่น รถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น จึงเป็นแรงผลักดันอีกแรงหนึ่งที่แรงงานอพยพลาวที่เป็นคนโสดต้องการที่จะหาเงินด้วยตนเองและมีความต้องการอยากได้หรือซื้ออะไรให้กับตนเองเมื่อมีเงินก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องขอจากพ่อแม่อีกต่อไป

ตารางที่ 12 พบว่าแรงงานอพยพลาวเมื่ออยู่ สปป.ลาว มีรายได้ที่ไม่แน่นอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 500,000 กีบ ประมาณ 2,008 บาท (249 กีบ เท่ากับ 1 บาท : ธนาคารแห่งประเทศไทย, อัตราแลกเปลี่ยน ณ สิ้นปี 2552) คิดเป็นร้อยละ 13.7 รายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 500,001-700,000กีบ (2,008 – 2,011 บาท) คิดเป็นร้อยละ 6.8 รายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 900,001-1,000,000กีบ(3,614- 4,016 บาท) คิดเป็นร้อยละ 6.0 รายได้ครัวเรือนมากกว่า 1,000,000กีบ คิดเป็นร้อยละ 2.6 และสุดท้ายรายได้ อยู่ในช่วง 700,001-900,000กีบ (2,011 – 3,614 บาท) คิดเป็นร้อยละ 0.9 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถสะท้อนสภาพชีวิตของแรงงานอพยพลาวได้ในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามรายได้ต่อเดือนใน สปป.ลาว

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้ที่แน่นอน	65	55.6
ต่ำกว่า 500,000กีบ	16	13.7
500,001 – 700,000กีบ	8	6.8
700,001 – 900,000กีบ	1	0.9
900,001 – 1,000,000กีบ	7	6.0
มากกว่า 1,000,000กีบ	3	2.6
อื่นๆไม่ระบุ	17	14.5
รวม	117	100

1.2.3 จำนวนหนี้สินของแรงงานอพยพลาวในสปป.ลาว

ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานส่วนใหญ่มีหนี้สิน ก่อนเดินทางมาประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 51.3 ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 48.7ซึ่งมีจำนวนการเป็นหนี้ส่วนมากอยู่ในช่วงระหว่าง 500,001–1,000,000 คิดเป็นร้อยละ 13.7 รองลงมาเป็นมีภาระหนี้สินมากกว่า 2,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 12.0 ภาระหนี้สินต่ำกว่า 500,000 กีบ และภาระหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,000,001–1,500,000 มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และส่วนที่เหลือภาระหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,500,001 – 2,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 1.7

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามจำนวนหนี้สินใน สปป.ลาว

จำแนกตามภาระหนี้สินหนี้สิน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
1.ไม่มีภาระหนี้	57	48.7
2. มีภาระหนี้	60	51.3
ต่ำกว่า 500,000 กีบ	12	10.3
500,001 – 1,000,000 กีบ	16	13.7
1,000,001 – 1,500,000 กีบ	12	10.3
1,500,001 – 2,000,000 กีบ	2	1.7
มากกว่า 2,000,000 กีบ	14	12.0
อื่นๆไม่ระบุ	4	3.4
รวม	117	100

1.2.4 สาเหตุการมีหนี้สิน

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง พบว่า ประเด็นที่สำคัญคือค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวจะใช้จ่ายไปในเรื่องการเรียนหนังสือของสมาชิกภายในครอบครัวจากการสัมภาษณ์พบว่าลูกชายจะมีโอกาสในการเรียนหนังสือต่อมากกว่าผู้หญิง ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นแฟชั่น เช่น การซื้อมอเตอร์ไซด์ ถ้าเป็นรถมือสองของจีน ราคาประมาณ 20,000 บาทไทยและต้องมีการนำมาซ่อมแซมเพิ่มเติมอีกรวมราคารถทั้งหมดประมาณ 30,000 บาท แต่เป็นรถมอเตอร์ไซด์ที่เป็นของไทยจะมีราคาแพงกว่าตกประมาณคันละ 60,000 บาท คนลาวส่วนใหญ่จึงนิยมที่จะซื้อรถที่เป็นของจีนหรือเวียดนามมากกว่าเพราะมีราคาที่สามารรถซื้อหามาใช้ได้

ตารางที่ 14 ซึ่งสรุปข้อมูลจากการสำรวจ แสดงให้เห็นว่าสาเหตุของการมีหนี้สินมาจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 31.0 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำการเกษตรขาดทุน

คิดเป็นร้อยละ 19.0 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนค้าขายและค่าใช้จ่ายในการเรียนหนังสือ เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 10.0

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามสาเหตุการมีหนี้สินของแรงงานอพยพลาวใน สปป.ลาว

จำแนกตามสาเหตุของหนี้สิน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	41	35.0
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย	31	26.5
การทำการเกษตรขาดทุน	19	16.2
ค่าเล่าเรียนของบุตรและญาติพี่น้อง	10	8.5
การลงทุนค้าขาย	10	8.5
อื่นไม่ระบุ	6	5.1
รวม	117	100

1.3 กระบวนการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

1.3.1 ประสบการณ์การเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พบว่า แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานที่ไหนเลย จากข้อมูลเชิงลึกพบว่าแรงงานอพยพลาวบางคนนอกจากทำไร่กับครอบครัวที่บ้านแล้วเพิ่งเคยออกบ้านเป็นครั้งแรก แต่ก็มีแรงงานอพยพลาวบางคนที่เคยเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแต่ก็เป็นงานทำงานไปเช้า-เย็นกลับหรือบางคนอาจพักอยู่กับเจ้านายที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่งานที่ทำจะเป็นลูกน้องในร้านขายของฝากตามจุดผ่านแดนหรือบางคนก็ทำงานบ้านซึ่งจะได้ค่าแรงที่ไม่มากนักแต่ก็ยังดีกว่าการทำการเกษตรหรือรับจ้างในไร่ซึ่งได้ค่าแรงประมาณวันละ 7800 กีบ คิดเป็นเงินบาทไทยประมาณ 31 บาท (อัตราแลกเปลี่ยน 1 บาทเท่ากับ 249 กีบ) ซึ่งการเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยจะได้ค่าแรงวันละ 60 บาทไทยหรือคิดเป็น 14,940 กีบ หรือบางคนได้ค่าแรงเป็นเดือนตกเดือนละประมาณ 4,000 บาทไทยหรือประมาณ 996,000 กีบ ซึ่งค่าแรงงานจะต่างกับที่ทำงานอยู่ใน สปป.ลาว จึงทำให้คนวัยหนุ่มสาวหรือวัยแรงงานอยากที่จะเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยมากกว่า

ส่วนแรงงานอพยพลาวที่เคยเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแล้ว พบว่าเข้ามาเมืองไทยครั้งแรกมาแบบผิดกฎหมาย และเข้ามาได้โดยง่ายมีนายหน้าจากเมืองไทยไปรับเป็นรถกระบะขับผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ก็ไม่มีการตรวจตราจึงสามารถเดินทางมาได้ง่าย(ประมาณปี พ.ศ. 2543) ซึ่งจะไปทำงานที่กรุงเทพฯส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานและเป็นงานรับจ้างทั่วไปและจะอยู่ทำงานแต่ละแห่งไม่นานเนื่องจากว่าจะย้ายไปเรื่อยกลัวว่าตำรวจจะจับได้ โดยได้รับค่าจ้างวันละ 160 บาท แต่พอรับเงินเดือนจะโดนนายจ้างโกงบ่อย ๆหา

ว่าของเสียหายบ้านจึงต้องหักค่าแรงซึ่งแรงงานอพยพลาวจะไม่กล้าที่จะโต้เถียงเพราะกลัวว่านายจ้างจะไม่จ้างและจะไม่ได้ทำงานต่อ

ตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษาประสบการณ์ในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของแรงงานอพยพลาว พบว่า ไม่เคยเดินทางไปทำงานต่างประเทศมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเคยเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแล้ว คิดเป็นเป็นร้อยละ 36.8

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ

จำแนกตามการติดต่อการเดินทางผ่าน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
ไม่เคย	63	53.8
เคย	43	36.8
อื่น ๆ ไม่ระบุ	1	.9
รวม	117	100

1.3.2 วิธีการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จากการศึกษา พบว่า การเดินทางมาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่ แรงงานอพยพลาวจะติดต่อที่ตัวแทนบริษัทนายหน้าภายในหมู่บ้าน และจากการบอกกล่าวของตัวแทนนายหน้าทราบว่า เป็นบริษัทของหลานชายท่านไกรสรจึงมีความน่าเชื่อถือว่าคงไม่หลอกแน่นอน จึงตกลงใจสมัครงานกับบริษัทนี้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเรื่องด้านเอกสารด้วยตนเองประมาณ 200,000 กีบ (ถ่ายรูป ถ่ายเอกสาร เดินทางเอกสารต่าง ๆ) ถ้าจ้างบริษัทนายหน้าเดินทางให้ทุกอย่างจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่านี้เป็นเท่าตัวและค่านายหน้าที่ต้องจ่ายอีกจำนวน 15,000 บาทไทย เมื่อได้เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยแล้ว โดยจะหักจากค่าแรงที่ได้รับในแต่ละวัน คือ 15 วันจ่ายค่าแรง 1 ครั้ง ๆ ละประมาณ 1,000 บาท หลังจากการเดินทางแล้วต้องรออีกประมาณ 3 – 4 เดือนจึงจะได้เดินทางที่ต้องรอนานเนื่องจากในการส่งแรงงานแต่ละครั้งจะต้องมีผู้มาสมัครและเดินทางกับบริษัทครั้งละ 30 คน ถ้ายังไม่ถึง 30 คนก็ต้องรอให้ครบก่อนจึงจะเดินทางได้ ผู้ที่มาสมัครจะมีทั้งหญิงและชายแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงในวันที่สมัครกับบริษัทนายหน้าผู้สัมภาษณ์จะมีสถานที่ที่จะทำงานให้เลือกมีทั้งโรงงานปลากระป๋อง โรงงานเย็บผ้า แทบทุกจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่สาเหตุที่เลือกขอนแก่นเพราะใกล้บ้านการเดินทางก็ไปมาน่าจะสะดวกในความคิดตอนที่ไปสมัคร

ตารางที่ 16 จากการศึกษาแรงงานอพยพลาวใช้วิธีการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย พบมากที่สุดคือการติดต่อกับบริษัทจัดหางานเอกชนคิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเป็นวิธีนายจ้างที่เมืองไทยเป็นผู้ดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 10.0 ติดต่อรัฐบาลและรัฐบาล

เป็นผู้จัดส่ง คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนที่เหลือเป็นการติดต่อหางานที่แหล่งงานและเดินทางมาทำงานด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 4.0

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามวิธีการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จำแนกตามการติดต่อการเดินทางผ่าน	จำนวน(n = 117)	ร้อยละ
ติดต่อหางานและเดินทางมาทำงานด้วยตนเอง	1	0.9
ติดต่อผ่านบริษัทจัดหางานเอกชน	63	53.8
ติดต่อผ่านรัฐบาลและรัฐบาลเป็นผู้จัดส่ง	3	2.6
ไม่ระบุ	50	42.7
รวม	117	100

1.3.5 แหล่งข่าวการรับสมัครงาน

จากการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวได้ยื่นประกาศจากวิทยุและจากบริษัทนายหน้าภายในเมืองมีงานเงินเดือนดีสวัสดิการดีที่เมืองไทยใครที่สนใจสามารถมาสมัครได้ที่บริษัทจัดหางาน พร้อมกับการแจกใบปลิวโฆษณาเป็นรูปภาพที่ปัก มีเตียงนอน 2 ชั้น อย่างดีเงินเดือนได้เดือนละไม่ต่ำกว่า 10,000 บาทไทย

แรงงานอพยพลาวบางคนได้รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนเล่าให้ฟังว่าที่ประเทศไทยมีโรงงานเย็บผ้าเหมือนกันแต่ค่าแรงสูงกว่าประเทศลาว เฉพาะพนักงานที่เย็บไม่เป็นมาหัดเย็บได้ค่าแรงเดือนละเกือบ 10,000 บาทไทย แต่จ่อยซึ่งเป็นพนักงานเย็บที่มีฝีมือและมีประสบการณ์ทำงานมานานต้องได้เงินเดือนมากกว่าแน่นอนจึงตัดสินใจมาทำงานที่ประเทศไทย

ตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข่าวสารการรับสมัครงานจากต่างประเทศพบมากที่สุดจากสายหรือนายหน้า จัดหางาน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเป็นการรับรู้จากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.6 สำนักจัดหางานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 6.0 สื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 0.9

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามแหล่งข่าวการรับสมัครงาน

จำแนกตามการแหล่งข่าวการรับสมัครงาน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน	37	31.6
สำนักงานจัดหางานของรัฐ	7	6.0
สาย/นายหน้าจัดหางาน	45	38.5
สื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	1	0.9
ไม่ระบุ	27	23.1
รวม	117	100

1.3.6 ผู้มีส่วนผลักดันหรือโน้มน้าวให้เดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จากการศึกษา พบว่า ผู้มีส่วนในการผลักดันหรือโน้มน้าวให้แรงงานอพยพลาวเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

1) ตัดสินใจมาทำงานด้วยตนเอง มีแรงงานอพยพลาวบางรายมีรายได้ของครอบครัวตกปีหนึ่งเฉลี่ยแล้ว ประมาณ 40,000 – 50,000 บาทไทย ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ แต่ก็อยากมาทำงานที่เมืองไทยอีกเพราะได้ยินประกาศว่าได้เงินเดือนเยอะ อีกอย่างรายได้ที่ได้มาในการขายกาแฟหรือขายกล้วยและอื่น ๆ ในการทำไร่ แม้จะเป็นคนเก็บเงินไว้ทั้งหมด ถ้าอยากทำอะไรก็ต้องขอจากแม่ ซึ่งบางครั้งแรงงานอพยพลาวอยากที่จะมีเงินเก็บเป็นของตนเองอยากจะได้อะไรก็สามารถตัดสินใจซื้อเองได้เพราะเป็นเงินของเราเอง

2) คนในครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ผู้ที่มีส่วนที่สำคัญไม่แพ้ตัวแรงงานเองก็คือคนในครอบครัวญาติพี่น้อง เนื่องจากว่าในการที่จะตัดสินใจเดินทางมาทำงานที่ต่างเมืองสำหรับแรงงานที่ไม่เคยเดินทางไปทำงานที่ไกล ๆ มาก่อนจึงเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยาก จึงต้องมีการปรึกษารื้อกับครอบครัวพ่อแม่เสียก่อนซึ่งครอบครัวเป็นส่วนที่สำคัญในการให้กำลังใจในการต่อสู้กับงานที่รออยู่ข้างหน้าบางครั้งงานที่เราคิดว่าจะเป็นแบบหนึ่งแต่พอมาถึงและได้ทำงานจริงกลับไม่เป็นอย่างที่คิดไว้ทำให้เกิดความคิดถึงบ้าน

3) สาย/นายหน้าจัดหางาน เป็นส่วนที่สำคัญในเรื่องการโน้มน้าวใจให้แรงงานอพยพลาวอยากมาทำงานที่ประเทศไทยเนื่องจากว่าถ้าสายหรือนายหน้าหาคนที่จะมาทำงานที่เมืองไทยได้ก็จะได้รับเงินค่าเดินเรื่องและเดินเอกสารต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะเป็นเงินที่ไม่ใช่น้อยเพราะสายหรือนายหน้าจะกระจายอยู่เกือบจะทุกเมืองในแต่ละแขวงสามารถติดต่อได้ง่าย ซึ่งจะมีบริษัทใหญ่ตั้งอยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์จากข้อมูลเชิงลึกพบว่าเจ้าของบริษัทเป็นผู้ที่มีอิทธิพลของประเทศลาวซึ่งจะมีความน่าเชื่อถือมาก และอีกประเด็นหนึ่งเมื่อมีการจัดการรับสมัครคนงานที่จะเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยตัวแทนหรือนายหน้าจะโฆษณาให้หลงเชื่อว่าการมาทำงานที่ประเทศไทยจะได้รับเงินเดือนที่สูงและมีสวัสดิการต่าง ๆ มากมาย เช่น ที่พักฟรี มีอาหารเลี้ยงหรือมี

ค่าอาหารให้ มีการทำงานล่วงเวลาที่ได้ค่าแรงที่สูงโดยรวมแล้วจะทำให้แรงงานอพยพลาวหลงเชื่อมากกว่า

4) สื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มีอิทธิพลสำหรับคนวัยหนุ่มสาวเนื่องจากการสถานีโทรทัศน์ของไทยมีเครือข่ายในการส่งคลื่นได้ไกลจึงทำให้คนที่อยู่สปป.ลาว สามารถที่จะรับชมและดูโทรทัศน์ช่องเดียวกับคนไทยได้ทุกช่องและเรื่องการบันเทิงคนลาวจะไม่ค่อยดูช่องที่เป็นของตนเองส่วนใหญ่แทบทุกหลังคาเรือนที่มีโทรทัศน์จะดูละครจากช่องของประเทศไทย จึงทำให้แรงงานอพยพลาว รับรู้ข่าวสารบ้านเมืองของไทยได้เท่าเทียมกับคนไทยไม่ว่าจะเป็นชาวการเมืองหรือเศรษฐกิจถ้าถามว่านายกรัฐมนตรีของประเทศไทยชื่ออะไรคนลาวสามารถตอบได้แต่บางคนแม้กระทั่งประธานประเทศของตนเองบางครั้งต้องใช้เวลาในการคิดนานกว่าตอบของคนไทยอีกด้วย

ตารางที่ 18 ผู้มีส่วนผลักดันและโน้มน้าวในการเดินทางมาทำงานพบมากที่สุดคือการตัดสินใจมาทำงานด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาเป็นญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.9 สื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 17.1 สายหรือนายหน้า จัดหางานคิดเป็นร้อยละ4.3

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามผู้ที่มีส่วนผลักดันหรือโน้มน้าวให้แรงงานอพยพลาวเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

จำแนกตามผู้มีส่วนผลักดัน	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
ตัดสินใจมาเอง	54	46.2
คนในครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน	28	23.9
สาย/นายหน้าจัดหางาน	5	4.3
สื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	20	17.1
ไม่ระบุ	10	8.5
รวม	117	100

1.3.7 แหล่งค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำในประเทศไทย

จากการศึกษา พบว่า ประเด็นบริษัทจัดหางานออกให้ก่อนแล้วผ่อนคืนจากการศึกษาพบว่าแรงงานอพยพลาวเดินทางเรื่องเพื่อมาทำงานในเมืองไทยต้องให้บริษัทนายหน้าเป็นคนดำเนินการให้ทั้งหมดในด้านเอกสารเราต้องจ่ายค่าหัวในการเดินทางคนละ 700,000 กีบ (ประมาณ 3,000 บาทไทยต่อ 1 คน) แล้วเราก็รอเพียงอย่างเดียว และเดินทางมาทำงานพร้อมกันกับน้องสาวอีก 1 คน ต้องจ่ายเงินเป็นจำนวน 6,000 บาทไทย ซึ่งเป็นเงินที่สูงมาก แต่มีแรงงานอพยพลาวบางคนที่เคยทำงานเย็บผ้าที่ไม่ได้เสียเงินค่าเดินเอกสารเสียเฉพาะค่าพาสปอร์ตจำนวน15,000บาท นายจ้างจะหักจากรายได้ที่ได้รับในแต่ละวัน (15วัน)วันละ 370 บาท

1 เดือน มี 2 วัค คิดเป็นเงินที่ต้องโดนหักต่อเดือน 740 บาท (ระยะเวลาการจ่ายทั้งหมด 20 เดือน หรือ 40 วัค)

1) เงินเก็บในครอบครัว แรงงานอพยพลาวที่บางคนมีเงินที่ใช้ในการเดินเรื่องเพื่อมาทำงานที่เมืองไทยจำนวน 200,000 กีบ โดยเป็นเงินที่เก็บไว้ทุกเดือนจากการทำงานตอนที่อยู่ใน สปป.ล. ซึ่งแรงงานอพยพลาวบางคนที่มีครอบครัวพ่อแม่ที่พอจะมีเงินเก็บเป็นเงินที่เก็บไว้ตอนที่ทำงานโรงงานเย็บผ้าที่ สปป.ล. หักเก็บไว้ทุกเดือนก่อนที่จะเดินเอกสารเมื่อสิ้นเดือนจะแลกเงินไทยเก็บไว้เดือนละ 200 บาทไทยใช้เวลาเก็บ 4 เดือน ก็ได้เงินจำนวน 800 บาทไทยที่จะใช้ในการเดินเอกสาร หนูมีประสบการณ์งานเย็บผ้าที่เวียงป่าเป้าและพอมีเงินเก็บอยู่บ้างและไม่ได้เสียเงินค่าเดินเอกสารเสียเฉพาะค่าพลาสปอร์ตจึงทำให้ไม่ต้องกู้ยืมเงินก็สามารถเดินทางมาทำงานที่เมืองไทยได้ หนูเป็นลูกสาวคนสุดท้องพ่อแม่จะตามใจมากกว่าคนอื่นอยากได้อะไรส่วนใหญ่จะได้ พอหนูบอกว่าอยากมาทำงานที่เมืองไทยกับเพื่อน ตอนแรกพ่อแม่และแม่ห้ามไม่ให้มาเพราะหนูยังเด็กแต่หนูก็ไม่ฟัง พ่อแม่จึงต้องกู้เงินจากนายทุนในหมู่บ้านมาใช้จ่ายในการเดินเรื่องเอกสารจำนวน 3,000 บาท และอีก 1,000 บาทเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวในช่วงที่ยังไม่ได้รับเงินเดือน

2) ขายที่ดิน ไร่นา และทรัพย์สิน จากการศึกษาการขายที่ดินไร่นาหรือทรัพย์สินอื่น ๆ พบเป็นส่วนน้อยเนื่องจากว่าการครอบครองที่ดินของประชาชนแต่ละคนยังมีไม่มากพอมีเพียงสำหรับการทำกินเท่านั้น จึงทำให้เป็นเพียงการให้คนอื่นเข้าไปทำประโยชน์โดยเอาเงินของผู้เข้าไปทำประโยชน์มาใช้ก่อนเมื่อแรงงานอพยพลาวมาทำงานหาเงินได้จะต้องเอาเงินไปไถ่ที่กลับคืนมาจึงจะมีสิทธิ์ในการเข้าไปทำกินเหมือนเดิมเหมือนกับการจำนองของประเทศไทย

3) กู้ยืมจากนายทุนในหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าการกู้ยืมเงินนายทุนในหมู่บ้านจะเป็นการกู้ยืมจากนายบ้านหรือผู้นำหมู่บ้านเนื่องจากนายบ้านจะเป็นคนที่มีฐานะค่อนข้างดีกว่าคนในหมู่บ้านอื่น ๆ เนื่องจากมีเงินเดือนและมีที่ดินมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งในการกู้ยืมต้องเสียดอกเบี้ยเป็นรายเดือนเช่นเดียวกับการกู้ยืมเงินที่ประเทศไทยแต่ดอกเบี้ยจะไม่แพงเท่าที่ประเทศไทยโดยบางคนคิดอัตราดอกเบี้ยคิดเป็นเงินบาทไม่เกินร้อยละ 5 บาท แต่ที่ประเทศไทยดอกเบี้ยบางครั้งยังเคยยืมดอกเบี้ยร้อยละ 10 บาท แต่ก็ไม่ได้ยืมบ่อยครั้งนักเพราะกลัวว่าจะไม่มีเงินจ่ายจะยืมเฉพาะเมื่อเวลาฉุกเฉินหาเงินไม่ได้เท่านั้น

4) กู้ยืมจากญาติพี่น้อง จากการศึกษาพบว่าการกู้ยืมจากญาติพี่น้องส่วนใหญ่จะเป็นญาติสนิท เช่น พี่น้อง ญาติในตระกูลเดียวกันซึ่งบางคนจะไม่คิดดอกเบี้ยถ้าคิดดอกเบี้ยจะไม่แพงเท่าที่ยืมนายทุนในหมู่บ้านและจะไม่ทวงเร็วจะรู้ว่าระยะเวลาการทำงานประมาณ 2 ปี ครบสัญญาแรงงานกลับไปจึงจะใช้คืนเงินที่ยืมมา

5) บริษัทจัดหางานออกให้ก่อนแล้วผ่อนคืนภายหลัง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อมา จากการศึกษาการเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแรงงานอพยพลาวต้องเสียค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเกี่ยวกับเรื่องเอกสารการทำงานในประเทศไทยคิดค่าหัว ๆ ละ 15,000 บาท ซึ่งจะหักจากการที่แรงงานอพยพลาวได้ทำงานและมีหักทุก ๆ 15 วัน (1 วัคในการรับเงินค่าแรง 1 เดือน มี 2 วัค) ครั้งละ 300 บาท จำนวน 50 ครั้ง (คิดเป็น 2 ปี 1 เดือน) ซึ่งจะ

หมดสัญญาในการทำงานพอดี เพราะในการเซ็นสัญญาการทำงานของแรงงานอพยพลาวจะเซ็นสัญญาครั้ง 2 ปี และต่อสัญญาไม่เกิน 2 ครั้ง และในการต่อสัญญาต้องเสียค่าใช้จ่ายอีก 3,000 บาท และแรงงานอพยพลาวต้องโดนหักเงินอีก 10 วิค (5 เดือน) รวมรายจ่ายของแรงงานอพยพลาวที่ต้องโดนหักตลอดการทำงานระยะเวลา 4 ปี เป็นเงินจำนวน 18,000 บาท ต่อคน แรงงานอพยพลาวไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าค่าใช้จ่ายแต่ละอย่างเป็นจำนวนเงินเท่าไรรู้แต่เพียงว่าถ้ามาทำงานตามสัญญา 2 ปี ต้องเสียค่าใช้จ่าย 15000 บาทและถ้าต่อสัญญาการทำงานเพิ่มอีก 2 ปี จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มอีกจำนวน 3000 บาท ซึ่งมีบางคนต่อสัญญาและมีอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ต่อสัญญาและยอมกลับบ้านโดยที่ไม่มีเงินเก็บกลับบ้านจะมีเพียงแต่ค่าเดินทางกลับบ้านและสิ่งของเครื่องใช้ไฟฟ้าเช่น ทีวีสี เครื่องเล่นเสียง วีซีดี เป็นต้น และประสบการณ์การทำงานที่ได้จากการทำงานที่โรงงานที่ประเทศไทยนำไปเล่าให้ครอบครัวญาติพี่น้องฟังต่อไป

ลักษณะการจ้างงาน นายจ้างจะจ้างแรงงานอพยพลาว ใน 2 ส่วนคือ แผนกตัด และแผนกเย็บ ในแผนกเย็บแรงงานอพยพลาวที่ไม่สามารถเย็บจักรอุตสาหกรรมได้ จะทำงานในตำแหน่งทั่วไปของการผลิต เช่น การทากาว มาร์กจุดให้ช่างเย็บตามรอยจุด การทำงานเริ่มตั้งแต่ 08.00–17.00 น. ทำงาน วันจันทร์ – วันเสาร์ ส่วนวันอาทิตย์หยุด และในบางวันจะมีการทำงานล่วงเวลา (Over Time) ใน 1 สัปดาห์จะทำงานล่วงเวลา ประมาณ 4 วัน คือ จันทร์ – อังคาร และ พุธ-พฤหัสบดี ส่วนค่าแรงได้ตามค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 19 จากการศึกษาการเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแรงงานอพยพลาวต้องเสียค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดพบว่าบริษัทจัดหางานออกให้ก่อนแล้วผ่อนคืนให้กับบริษัทในภายหลัง และเงินเก็บในครอบครัว เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเงินกู้ยืมนายทุนจากในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และสุดท้ายเป็นการขายที่ดิน ไร่ นา ทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 0.9

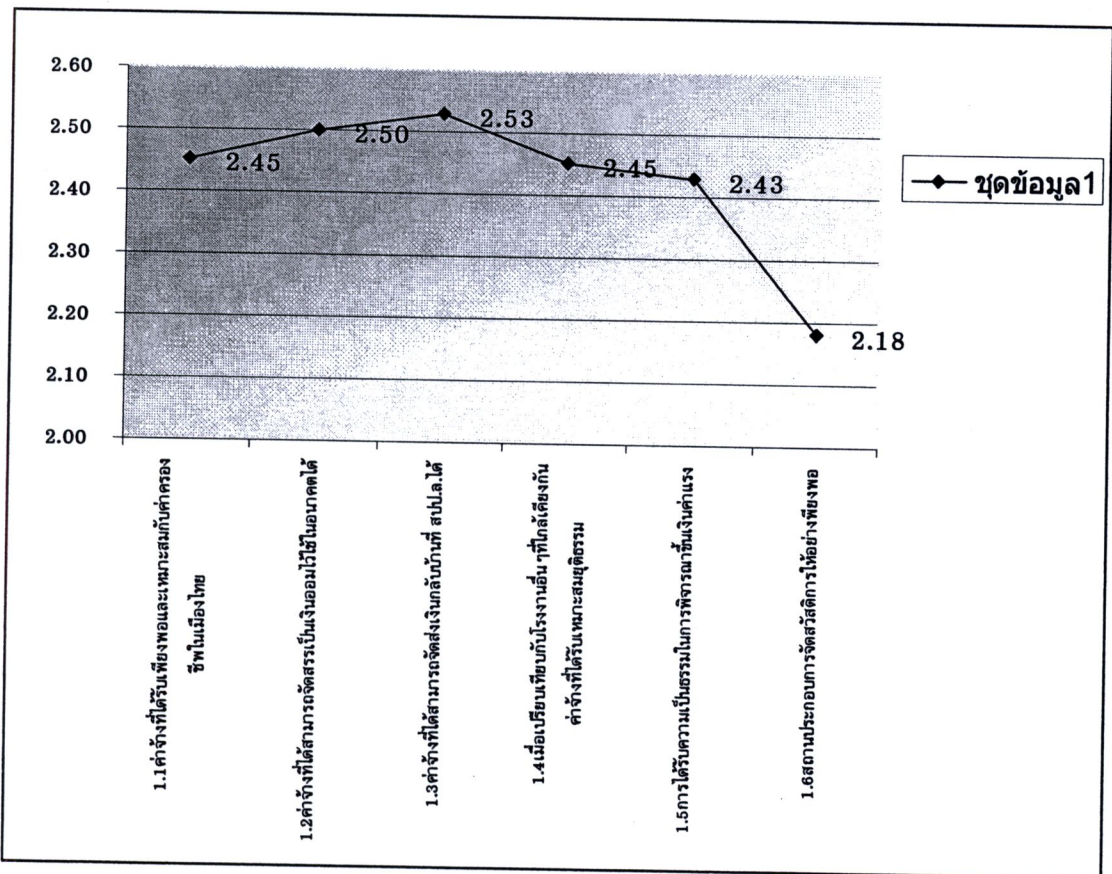
ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามแหล่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อมาทำงานในประเทศไทย

จำแนกตามแหล่งค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	จำนวน (n = 117)	ร้อยละ
เงินเก็บในครอบครัว	45	38.5
ขายที่ดิน ไร่ นา และทรัพย์สิน	1	0.9
กู้ยืมจากนายทุนในหมู่บ้าน	19	16.2
กู้ยืมจากญาติพี่น้อง	7	6.0
บริษัทจัดหางานออกให้ก่อนแล้วผ่อนคืนภายหลัง	45	38.5
รวม	117	100

2. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการในจังหวัดขอนแก่น

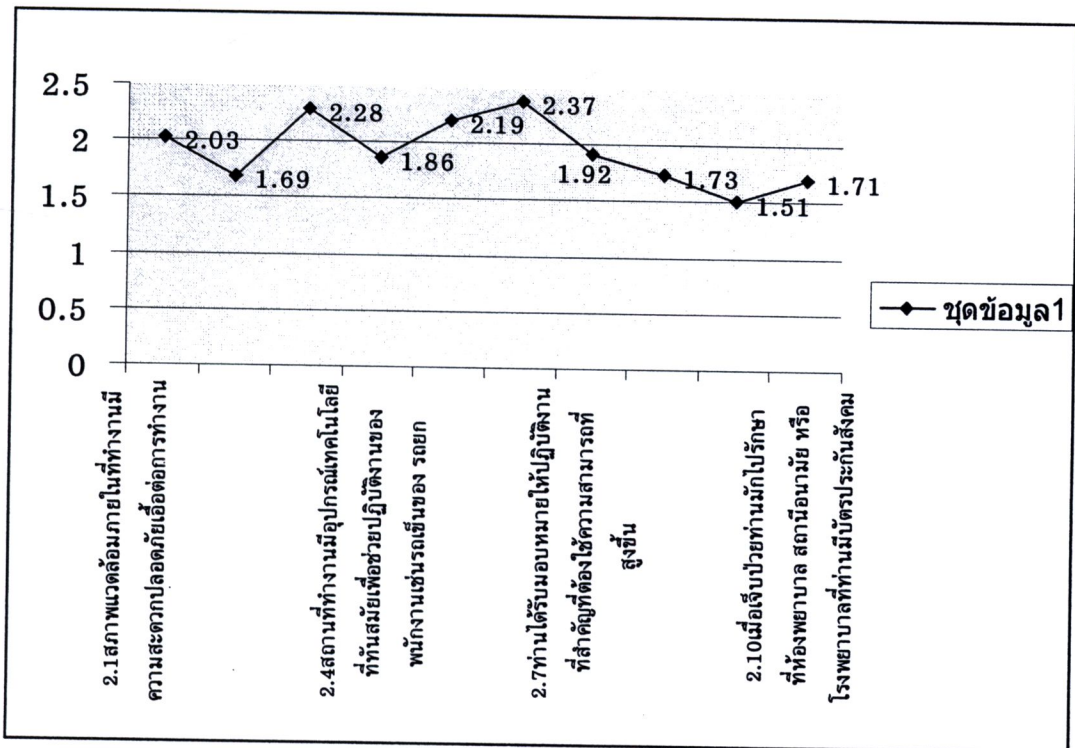
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพพลว จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลว อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.09 เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการ จำแนกรายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่า

1) ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการ ทั้ง 6 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก พบว่าค่าจ้างที่ได้สามารถจัดส่งกลับบ้านที่ประเทศสปป.ล.ได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 รองลงมาคือค่าจ้างที่ได้สามารถจัดสรรเป็นเงินออมไว้ใช้ในอนาคตได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 ค่าจ้างที่ได้รับเพียงพอและเหมาะสมกับค่าครองชีพในเมืองไทยและเมื่อเปรียบเทียบกับโรงงานอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันค่าจ้างที่ได้รับเหมาะสมยุติธรรมค่าเฉลี่ยเท่ากันคือเท่ากับ 2.45 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

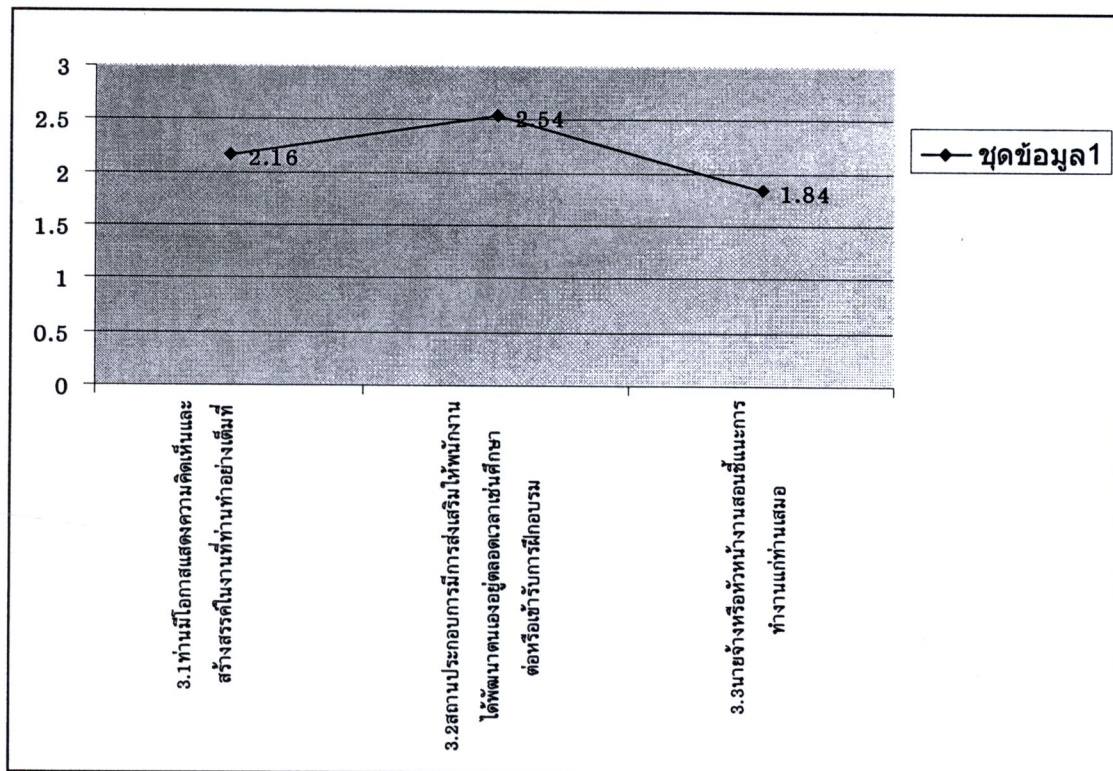
2) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ ทั้ง 10 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 1.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก พบว่าท่านมีความเชื่อมั่นในสถานประกอบการที่ท่านทำงานอยู่ว่ามีความก้าวหน้าและมั่นคงในชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 รองลงมาคือสถานที่ทำงานจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเช่น แข่งกีฬาออกกำลังกายและสนามกีฬา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 ท่านมีความภูมิใจในการทำงานในสถานประกอบการแห่งนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.19 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย

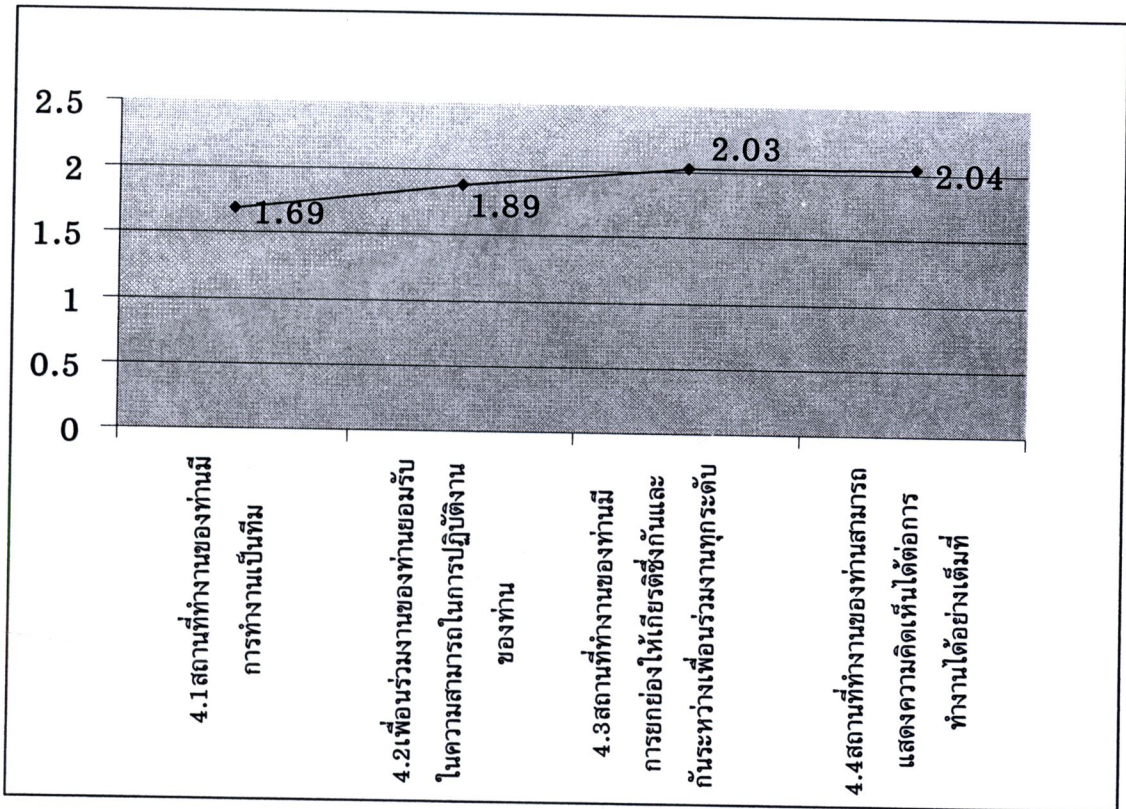
3) โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ ทั้ง 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก พบว่าสถานประกอบการมีการส่งเสริมให้พนักงานได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเช่นศึกษาต่อหรือเข้ารับการฝึกอบรมค่าเฉลี่ย 2.54 รองลงมาคือท่านได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและการ

สร้างสรรค์ในงานที่ทำได้อย่างเต็มที่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 นายจ้างหรือหัวหน้างานสอน ชี้แนะการทำงานแก่ท่านเสมอค่าเฉลี่ยคือ 1.84 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 8)

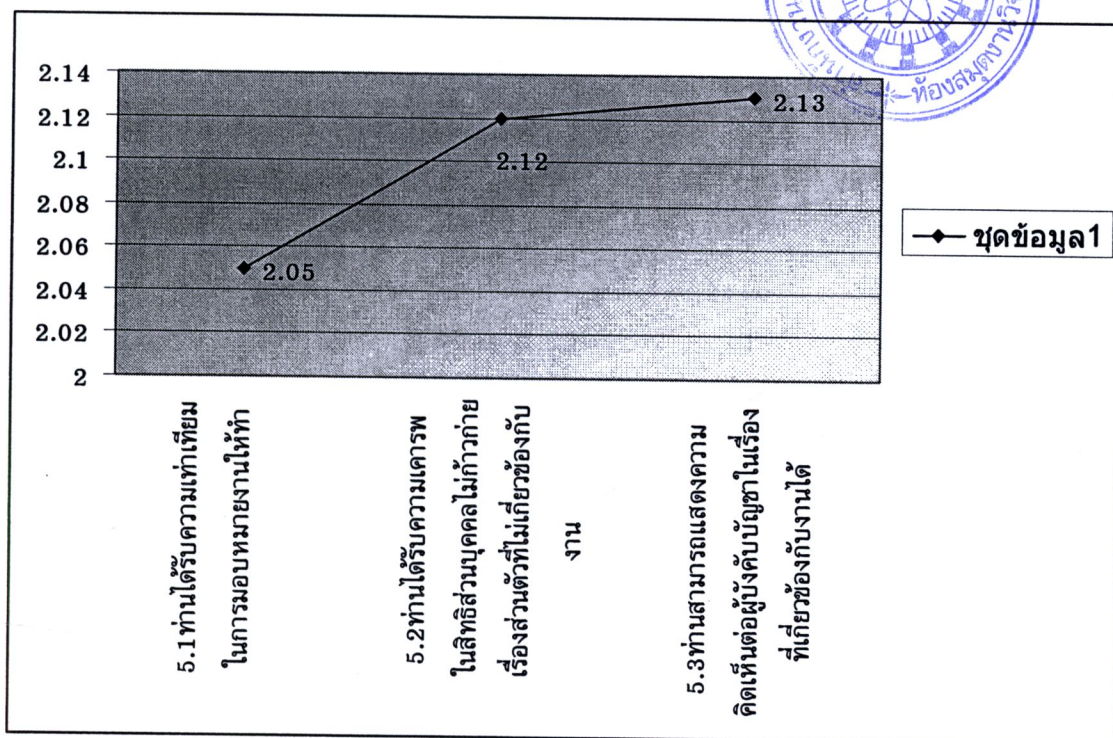
ภาพที่ 8 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง

4) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลวในสถานประกอบการ ทั้ง 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวม 1.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรกพบว่าสถานที่ทำงานของท่านให้แสดงความคิดเห็นต่อการทำงานได้อย่างเต็มที่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 รองลงมาคือสถานที่ทำงานของท่านมีการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนร่วมงานทุกระดับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 เพื่อนร่วมงานของท่านยอมรับความสามารถในการปฏิบัติงานของท่าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 9)

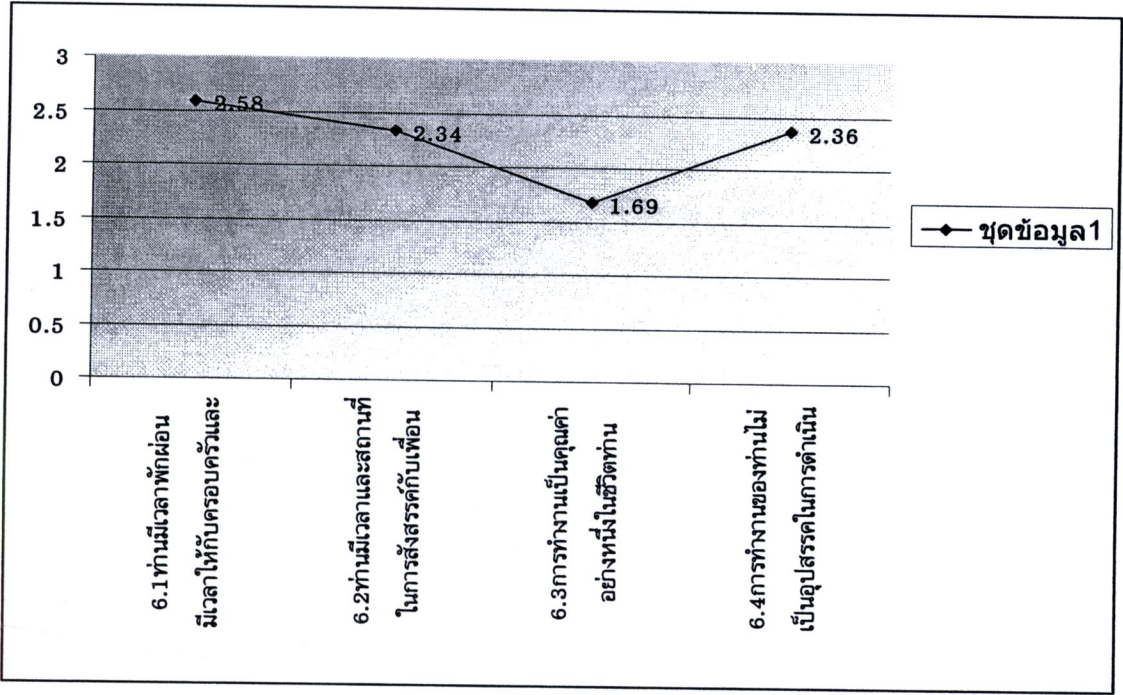
ภาพที่ 9 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านการทำงานร่วมกันและ
ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

5) สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลาในสถานประกอบการ ทั้ง 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก พบว่าท่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 รองลงมาคือท่านได้รับการเคารพสิทธิส่วนบุคคลไม่ก้าวก่ายเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 ท่านได้รับความเท่าเทียมในการมอบหมายงานให้ทำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 10)

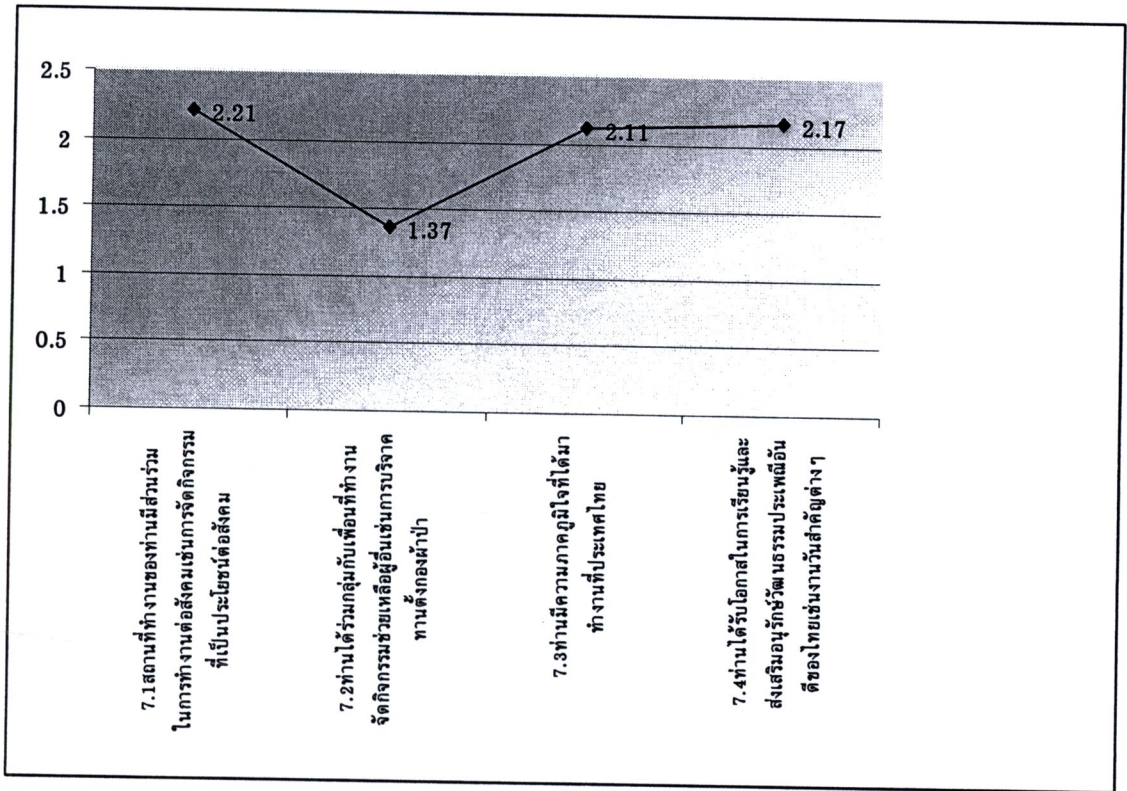
ภาพที่ 10 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานสิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน

6) จังหวะชีวิต ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลาวในสถานประกอบการ ทั้ง 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3 อันดับแรก พบว่าท่านมีเวลาพักผ่อนและมีเวลาให้กับครอบครัวและตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 รองลงมาคือ การทำงานของท่านไม่เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ท่านมีเวลาและสถานที่ในการสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานจังหวัดจันทบุรี

7) ความเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่และทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถาม
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพพลาในสถานประกอบการ ทั้ง 4
ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 1.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีคะแนนสูง 3
อันดับแรก พบว่า สถานที่ทำงานของท่านมีส่วนร่วมในการทำงานต่อสังคม เช่น การจัดกิจกรรมที่
เป็นประโยชน์ต่อสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 รองลงมาคือ ท่านได้รับโอกาสในการเรียนรู้และ
ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีของไทย เช่น งานวันสำคัญต่างๆของไทย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ
2.17 ท่านมีความภูมิใจที่ได้มาทำงานในประเทศไทย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.11 ตามลำดับ (ดังภาพที่
12)

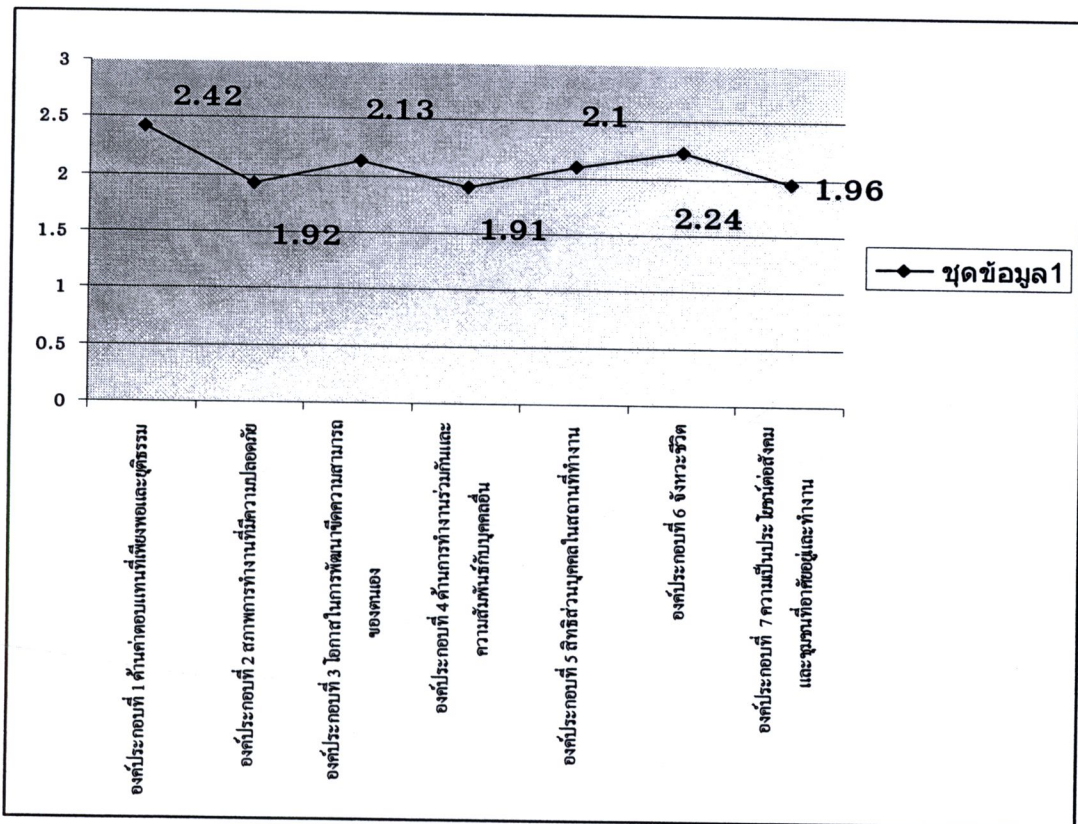

ภาพที่ 12 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่และทำงาน

จากตารางที่ 20 ผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาว ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.09 เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ รายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 รองลงมาคือด้านจังหวะชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 และด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ตามลำดับ (ดังภาพที่ 13)

ตารางที่ 20 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ 7 ด้าน

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล
1.ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.42	.58	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก
2.สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย	1.92	.58	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
3.โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง	2.13	.62	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
4.การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	1.91	.60	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
5.สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน	2.10	.55	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
6.จังหวะชีวิต	2.24	.61	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
7.ความเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่และทำงาน	1.96	.60	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
รวม	2.09	.60	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

ภาพที่ 13 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวโดยรวม 7 ด้าน

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว

การที่แรงงานอพยพลาวจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านประกอบกันโดยจากการศึกษาสามารถสรุปได้ 4 ปัจจัย ดังนี้

3.1 ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ ระยะเวลาในการปรับตัวเพื่อให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในการทำงานในประเทศไทย ความเหนื่อยยากในการทำงานระหว่างการทำงานในประเทศไทยและสปป.ลาว สถานภาพปัจจุบัน (การแต่งงาน) สุขภาพ

3.1.1 ระยะเวลาในการปรับตัวเพื่อให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในการทำงานในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า โดยธรรมชาติของคนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่พบเจอในสิ่งใหม่ๆ ซึ่งแรงงานอพยพลาวถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากว่าแรงงานอพยพที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไปทำงานที่ไหนมาก่อนจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับตัวแตกต่างกันซึ่งบางคนจะใช้เวลาในการปรับตัว 2 - 3 วันก็สามารถทำงานได้เพราะว่าได้เตรียมตัวกับการมาทำงานไว้ก่อนที่จะเดินทางมาทำงานแล้วแต่จะมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องใช้เวลาในการปรับตัว 4-10 วัน เนื่องจากว่าความคาดหวังก่อนเดินทางมาทำงานจากการได้ยินคำโฆษณาของนายหน้าจัดหางานสื่อถึงความสะดวกสบายต่างๆ ที่มีให้ แต่

เมื่อมาถึงที่ทำงานในประเทศไทยไม่ตรงกันจึงทำให้มีความผิดหวังและคิดถึงสิ่งที่เคยมีและเคยได้รับจึงทำให้บางคนไม่สามารถทำงานได้แต่เมื่อคำนึงถึงหนี้สินจากเงินที่กู้ยืมมาแล้วจึงทำให้ต้องทำใจให้ยอมรับกับสภาพที่เกิดขึ้นได้ จากประสบการณ์ของ เอ (นามสมมติ) อายุ 34 ปี ภูมิลำเนาเดิม บ้านดอนตู เมืองเหล่างาม แขวงสาละวัน สรุปลความได้ดังนี้

“ได้ยื่นประกาศจากวิทยุและจากบริษัทนายหน้าภายในเมือง ว่ามีงานเงินเดือนดี สวัสดิการดีที่เมืองไทยใครที่สนใจสามารถมาสมัครได้ที่บริษัทจัดหางาน พร้อมกับการแจกใบปลิวโฆษณาเป็นรูปภาพที่ปัก เตียงนอน 2 ชั้น อย่างดี รายได้เดือนประมาณ 10,000 บาทไทย แต่เมื่อมาถึงรู้สึกว่ามันโหดเพราะบริษัทบอกว่าอาหารการกินฟรีทุกอย่าง แต่พอมาถึงแทบอยากจะร้องไห้และก็คิดถึงบ้านมาก ถ้าเกิดว่าระยะทางจากโรงงานที่เมืองไทยและบ้านเดิมอยู่ใกล้กัน คงพากันเดินกลับบ้านเลยตั้งแต่วันแรก เพราะที่อยู่ทีนอนก็ไม่มีอะไรให้เราเลยมีแต่ห้องว่างเปล่าหมอนซักใบก็ไม่มี ไม่เหมือนกับที่โฆษณาไว้เลยซักอย่าง มาถึงโรงงานอันดับแรกเข้าไปที่ห้องประชุมหรือโรงอาหารของหอพักเลยไม่ได้เข้าโรงงาน หลังจากนั้นก็แจกข้าวกล่องคนละ 1 กล่อง และพากันนั่งกินกันและให้แบ่งกลุ่มละ 4 คน เพื่อให้พักเป็นห้องและแจกถุงเท้าห้องพัก ตอนช่วงที่มาจำได้ใหม่ว่าประมาณเดือนพฤศจิกายน 2549 ซึ่งเป็นหน้าหนาวพอดีเลย กำลังหนาวจัด หลังจากนั้นยามก็พาไปที่ห้องพักของแต่ละคน พอเห็นห้องพักเป็นห้องว่างเปล่าไม่เหมือนรูปภาพที่เห็นในโฆษณาไม่มีเตียงและที่นอนนุ่ม ๆ ไม่มีตู้เสื้อผ้าให้เห็นเลยโดนหลอกเรื่องที่ 1 และโดนหลอกเรื่องที่ 2 คือ มาถึงโรงงานจะแจกเงินให้คนละ 1,000 บาทไทย มาถึงแล้วให้เงินจริงแต่ให้เป็นเงินให้ยืมจะหักจากรายได้ของพนักงาน แต่เงิน 1,000 บาท ไม่บังคับแต่ก็ต้องเอาทุกคนเนื่องจากว่าค่าใช้จ่ายที่จะตามมาอีกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น อย่างแรกเลยที่ต้องซื้อคือชุดที่นอนและหมอนมุ้ง ซึ่งเราไม่ได้เตรียมอะไรมาเลย เพราะในประกาศและใบปลิวบอกว่าเป็นเตียงนอน 2 ชั้น มีที่นอนให้เสร็จสรรพ ก่อนขึ้นรถได้ยินคนขับรถบอกว่าเคยมาส่งคนมาทำงานที่เมืองไทยหลายรอบแล้วได้ยินมาว่าที่นี่ไม่มีอะไรให้เลยพวกตนต้องเตรียมของไปเอง บังเอิญว่าน้องชายที่เป็นตำรวจมาส่งจึงให้น้องไปเอามุ้งมาให้ด้วยน้องชายเลยเอามาให้แต่มุ้งอย่างเดียวส่วนผ้าห่มน้องชายมีผืนเดียวจึงไม่ได้เอามาให้ มีเงินติดตัวมาด้วยกับน้องตั้ง 1,000 บาทไทย จึงจำเป็นต้องยืมเนื่องจากว่า เงินไม่พอใช้เพราะต้องซื้อที่นอน เสื้อผ้าใส่ทำงาน สบู่ ยาสีฟัน เป็นต้น ทำให้เงินที่ติดตัวมาไม่พอและเมื่อเงินเหลือไว้เป็นค่าอาหารช่วงที่ยังไม่ได้รับเงิน สภาพห้องพักไม่มีอะไรเลยนอกจากกระเบื้องที่ปูพื้น การนอนใช้กระเป๋าสีเสื้อผ้าที่เตรียมมาคนละไม่กี่ชุดเท่านั้นและมุ้ง 1 หลัง ซึ่งนอนได้แค่ 2 คน แต่คืนนั้นต้องนอนเบียดกันทั้ง 4 คน มีน้องคนหนึ่งร้องไห้ออกมาเลยว่าทำไมเรามาลำบากกันจังเลยถ้าเผื่อว่าบ้านอยู่ใกล้จะเดินกลับบ้านเดี๋ยวนี้เลยแหละ ตกลงคืนนั้นแทบไม่ได้นอนเลยทั้งหนาวทั้งไม่มีผ้าห่มทั้งเบียดกันอยู่ในมุ้งซึ่งมีขนาดเล็กมาก“พอตอนเช้าเขาก็เรียกให้ไปรวมตัวกันที่โรงอาหารของโรงงานกินข้าวมื้อแรกที่โรงอาหารกับน้องข้าวจานละ 10 บาท น้ำไม่ได้ซื้อมีน้ำให้กินฟรี ชื้อเป็นข้าวเหนียวและแกงมา 1 อย่าง กินด้วยกัน กินข้าวเสร็จก็เข้าห้องประชุม เรื่องแรกที่แจ้งก็คือ

เรื่องค่าที่พักห้องละ 1,200 บาท เก็บทุกสิ้นเดือน และมีค่าประกันห้องพักอีก 2200 บาท หัก วิชาละ 300 บาท (4 คน $300 = 1200$ บาท เวลา 1 เดือนและจะจ่ายเงินค่าประกันห้องคืนต่อเมื่ออยู่หอพักครบ 2 ปี) และค่าใช้จ่ายที่ต้องโดนหักอีกก็คือค่าพลาสบอร์ดที่วิ่งมาให้เราได้มาทำงานคนละ 15,000 บาท โดยจะหักต่อคน วิชาละ 350 บาท และค่าเสื้อที่ใส่ทำงาน 3 ตัว ๆ ละ 40 บาท เป็น 120 บาท ส่วนค่าของใช้ที่เป็นที่นอนมุ้งซื้อไปที่สหกรณ์ของโรงงานมีทุกอย่าง และการต่อสัญญาทำงาน 2 ปี ต่อ ครั้งหนึ่งและในการต่อสัญญาก็ต้องมีค่าใช้จ่ายตามมาอีกเช่นกัน แล้วในวันแรกต้องจ่ายเงินซื้ออะไรบ้าง ซื้อชุดที่นอน 400 บาท กางเกง รองเท้า 2 คน สบู่ยาสีฟันแปรงสีฟันใช้จ่ายไปเท่าไรจำไม่ได้แต่ เหลือเงินกินข้าว 2 คนอยู่ประมาณ 500 บาทไทย”

(สัมภาษณ์ เอ (นามสมมติ) อายุ 34 ปี วันที่ 2 สิงหาคม 2552)

4.1.2 สถานภาพปัจจุบัน การแต่งงานกับสามี/ภรรยาที่เป็นคนไทย

1) สามีคนไทยที่มีภรรยาเป็นแรงงานอพยพลาว

แรงงานอพยพลาวที่มาแต่งงานกับชายไทยส่วนใหญ่จะเคยมีสามีและลูกมาก่อนแล้ว แต่เป็นส่วนน้อยที่โสดแล้วได้มาแต่งงานกับสามีที่เป็นคนไทยซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพบว่าเนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกันทำให้การพูดคุยสนทนาสามารถดำเนินการและสานความสัมพันธ์กันได้ง่าย ก่อให้เกิดการยินยอมที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันแม้จะเป็นเวลาเพียงระยะที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย สาเหตุที่ทำให้แรงงานอพยพลาวที่เป็นผู้หญิงยอมอยู่กินฉันสามีภรรยากับคนไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ต้องการความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ และช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัย และเรื่องเงิน อาหารการกิน เพราะการเดินทางมาทำงานที่ประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินที่สูง จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการหาเงินมาใช้หนี้และส่งกลับไปให้พ่อแม่และญาติที่คอยอยู่ทางบ้านทำให้

2) ความปลอดภัยเพราะต้องการที่จะมีคนคอยปกป้องคุ้มครองดูแล

3) ความรัก น้อยคนนักที่เกิดขึ้นมาจากความรักเพราะจากที่ศึกษาพบว่าเมื่อมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันแล้วความรักจึงค่อยตามมา

จากประสบการณ์ของ สาน (นามสมมติ) อายุ 38 ปี สามีที่แต่งงานกับแรงงานอพยพลาวสรุปความได้ดังนี้

สามีอายุ 38 ปี แต่งงานกันเมื่อปี พ.ศ. 2550 มีลูกสาวด้วยกัน 1 คน อายุ 2 ขวบ การศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพ รับจ้างทั่วไป ตอนนี้เป็นลูกจ้างรายวันในไร่อุดลองของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ค่าแรงวันละ 160 บาท มีหน้าที่ขับรถส่งของและซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตรในไร่ บางครั้งก็รับสินค้าเกษตร เช่น ถั่วลิสงต้ม ข้าวโพดต้ม ผักกัญชามาให้แฟนชายที่โรงงานบางวันรายได้ตกวันละ 200 – 300 บาท แต่ก่อนอาชีพเดิม เคยเป็นลูกจ้างหาปลาในเรือประมงที่จังหวัดปัตตานี และเคยออกเรือหาปลาจนถึงน่านน้ำของประเทศอินเดียอยู่

ประมาณ 3 เดือนค่อยกลับขึ้นฝั่ง ทำอยู่ประมาณ 2 ปี จึงได้ลาออกเนื่องจากไม่มีเงินเก็บเพราะเมื่ออยู่กลางทะเลแต่ก็สามารถหาที่เที่ยวได้จากเรือสำราญที่ล่องอยู่กลางทะเลมีที่เที่ยวทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นผับ บาร์ เคาท์ ร้านอาหาร คาราโอเกะ และบ่อนการพนัน เป็นต้น ทำให้ไม่ค่อยมีเงินเก็บ และเคยติดยาเสพติดแม้กระทั่งเฮโรอีน และยาเสพติดหลายชนิด หลังจากนั้นก็มาทำอาชีพเป็นพนักงานที่ไปกับริดสูบล้อมที่จังหวัดเชียงใหม่ และไปรับจ้างถึงจังหวัดเชียงราย มีรายได้ดีมากแต่เนื่องจากว่าหาเงินมาได้ง่ายจึงใช้จ่ายไปกับการเล่นการพนันและการเล่นยาบ้า เนื่องจากงานที่ทำต้องเดินทางบ้านที่ต้องการสูบล้อมแล้วจะได้เป็นร้อยละ 30 บาท หากงานได้มากจะได้เงินมาก และยาบ้าหาซื้อได้ง่ายมากและเหล่าชาวก็มีราคาถูก เมื่อเวลาเลิกงานในตอนเย็นจะมานั่งดื่มเหล้าร่วมกัน

सान (นามสมมติ) อายุ 38 ปี สามีที่แต่งงานกับแรงงานอพยพลาว เล่าให้ผู้สัมภาษณ์ฟังว่า

“ผมพบรักกับแฟนจากการที่ไปเที่ยวร้านอาหารใกล้กับโรงงานเนื่องจากได้ยินว่าสาวลาวหน้าตาดีจึงอยากไปดูให้เห็นกับตา พอไปแล้วเห็นสาวลาวกลุ่มหนึ่งเดินเข้ามาในร้านประมาณ 6 คน แต่สั่งข้าวกินเพียงจานเดียวเห็นแล้วสงสัยแต่ไม่ได้คิดว่าจะจีบใครในกลุ่มจึงสั่งข้าวให้สาว ๆ กินกันจึงได้รู้จักและขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อกับแฟน ซึ่งตอนนั้นแฟนผอมมากหุ่นดีและหน้าตาสวยใช้ได้ แต่ทุกวันนี้อ้วนไม่รู้เนื้อหนังมาจากไหน หลังจากที่ได้เบอร์โทรศัพท์แล้วก็มีการติดต่อกันและพากันไปเที่ยวที่ร้านอาหารอีก 2 วัน พอถึงวันที่ 3 ปรากฏว่าได้มานอนด้วยที่บ้านเลย ตอนนั้นยังไม่มีความคิดที่จะแต่งงานแต่เนื่องจากว่าแฟนได้โทรมาถามว่าจะทำอะไรกับเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อผิดผิดกันแล้วก็ต้องแต่งงานให้ถูกต้องจึงมีการจัดการแต่งงานขึ้นที่บ้านของสามีโดยมีสินสอดในการแต่งงานครั้งนี้ 15,000 บาท และเงินจัดงานอีก 15,000 บาท รวมเป็น 30,000 บาท โดยได้ยืมเงินมาจากอาจารย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำงานของตนเอง เมื่อจัดงานเสร็จเงินที่เป็นค่าสินสอดและเงินผูกข้อมือก็มีเงินที่จะนำเงินมาคืนอาจารย์จนหมด และเหลือเงินที่ใช้จ่ายอีกประมาณ 10000 บาท เพราะเพื่อน ๆ ของผมและเพื่อนของจ้อยมาช่วยงานกันเป็นจำนวนมากและทองที่ห้อยคอเจ้าสาวหนักประมาณ 15 บาทเพราะยืมมาจากญาติที่มีสามีเป็นพี่เลี้ยงเสร็จงานก็คืนเขาไปทันทีหลังจากนั้นก็อาศัยอยู่บ้านผมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

(สัมภาษณ์นายसान (นามสมมติ) อายุ 38 ปี 10 กรกฎาคม 2553)

4.2 สภาพครอบครัวของสามีและลูกสะใภ้ในการอยู่ร่วมกัน

ผลจากการสัมภาษณ์แรงงานอพยพลาว เรื่อง สภาพครอบครัวของสามีและลูกสะใภ้ในการอยู่ร่วมกัน ส่วนใหญ่ ตอบว่า ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกันเพราะภรรยาที่เป็นแรงงานลาวอพยพ เป็นคนขยันทำงาน ไม่พ่ชอบพูด ทำงานมากกว่า ถึงแม้ว่าบางครั้งเธอจะเหนื่อยแต่ไหนก็ยังสละเวลาทำงานล่วงเวลาและช่วยเหลือแม่ (แม่สามี) ในการทำงานบ้าน โดยสมาชิกในบ้าน 4 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ สามีคนไทย และภรรยาแรงงานอพยพลาว สภาพการอยู่ร่วมกัน

บ้านเป็นบ้านที่ปลูกสร้างด้วยไม้หลังเล็ก ๆ และอย่างแออัด แต่ก็ไม่ได้ทำให้แรงงานอพยพลาวที่เป็นภรรยาอดัดใจในสภาพความเป็นอยู่ของเธอ ซึ่งยอมรับกับสภาพความเป็นอยู่แบบนี้มากกว่า ถึงแม้ว่าจะมีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มจากน้องชายของสามี (สามีคนไทย) ที่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพ ได้รับอุบัติเหตุจึงได้เดินทางกลับมารักษาตัวที่บ้าน โดยน้องชายไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วงนั้นจ๋อยและแฟนของน้องชายก็ท้องและคลอดพร้อมกัน สมาชิกของบ้านจึงเพิ่มขึ้นเป็น 8 คน แต่สภาพที่อยู่อาศัยยังคงอยู่เหมือนเดิม

सान (นามสมมติ) อายุ 38 ปี สามีที่แต่งงานกับแรงงานอพยพลาว เล่าให้ผู้สัมภาษณ์ฟังว่า

“หลังจากที่น้องชายได้รับเงินค่ารักษาตัวและค่าชดเชย พ่อแม่ น้องชายและแฟน จึงออกไปสร้างบ้านหลังใหม่อยู่ หลังจากทีพ่อแม่และน้องชายย้ายออกไปก็อยู่กับจ๋อยและลูกมาเรื่อย ๆ และก็ยังทำงานอยู่ที่ไร่เช่นเดิมเป็นความโชคร้ายอีกเช่นเคยที่ผมประสบอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ทำให้แขนข้างซ้ายไม่สามารถทำงานหนักได้จึงได้ออกจากงานมารักษาตัวภาระหนักจึงตกอยู่กับจ๋อยคนเดียวผมรักษาตัวอยู่ประมาณ 1 เดือนก็สามารถกลับไปทำงานได้อีกแต่ก็ทำได้ไม่นานเนื่องจากงานในไร่เป็นงานที่หนักหนักก็ไม่สามารถยกของหนักได้สะดวกจึงออกจากงานอีกครั้ง เผอิญว่าช่วงนั้นญาติที่ไปทำงานอยู่กับรถสูบล้มเขากลับมาเยี่ยมบ้านและมาหาคนไปทำงานด้วยได้ยินว่ามีรายได้ดีจึงตัดสินใจไปทำงานกับญาติ โดยรถสูบล้มจะไปทางภาคเหนือจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย โดยได้รับค่าจ้างเป็นส่วละ 500 บาท หาได้หลายที่ก็จะได้ค่าจ้างมากตามความสามารถ จึงทำให้มีรายได้ส่งกลับบ้านมากในช่วงที่ไปใหม่ ๆ แต่หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน เมื่อมีรายได้มากก็จะมีภารกิจหนักในตอนเย็นเพราะเหล่าทางภาคเหนือถูกมากขวดละ 30 บาทเป็นเหล่าที่เขาหมักเอง และเป็นแหล่งที่มียาเสพติดเป็นจำนวนมากและหาง่ายและมีราคาถูก บางที่ทำงานหนักถ้าได้เล่นยาจะไม่ค่อยเหนื่อยและมีความขยันทำงานได้ทั้งวันหากงานก็ได้เยอะจนรู้สึกว่ามันเหนื่อยได้วันใดไม่ได้เสียจะเครียดและหากงานไม่ได้และจะเหนื่อยง่าย ประกอบห้องที่พักจะเป็นเช่าบ้านเป็นหลังอยู่ด้วยกันโดยมีรถสูบล้ม 2 คน และมีลูกน้องคันละ 7 คน รวมเป็นทั้งหมด 16 คน ตอนเย็นเมื่อเสร็จจากงานหลังจากดื่มเหล้ากันแล้วก็จะจับกลุ่มกันเล่นไพ่กันทุกวันทำให้บางวันเงินที่หามาได้ทั้งวันจะหมดไปกับการเล่นไพ่ไม่มีเงินส่งกลับมาให้ลูกและเมียที่บ้าน ไปทำงานในงวดแรกประมาณ 3 เดือน ได้เงินกลับมาบ้านไม่ถึงหมื่นบาท พอกลับมาพักที่บ้านจึงไม่กลับไปอีกและลูกสาวก็มีอายุครบเกณฑ์ที่จะเข้าเรียนอนุบาลและจ๋อยก็ต้องทำงานเลิกดึกเป็นห่วงว่าไม่มีใครคอยรับส่งไปโรงเรียนและหาข้าวหาปลาให้กินจึงตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน และกลับไปทำงานที่ในไร่เหมือนเดิมแต่ตอนนี้หัวหน้าให้หัวหน้าที่ขับรถรับส่งคนงานในไร่และซ่อมเครื่องมือเบา ๆ จึงทำงานได้และอยู่บ้านใกล้กับลูกและแฟน ผมจะเป็นคนที่ไม่เรื่องมากถ้าแฟนทำกับข้าวไม่อร่อยก็จะบอกว่าจะทำกินเองเพราะที่เธอทำผมไม่ชอบ และผ้าของลูกและตัวเองก็จะซักเองเพราะเมียซักไม่สะอาด ที่ผมไม่ให้แฟนผมทำกับข้าวเนื่องจากว่าอาหารที่เขาทำจะเป็นแบบรสจัด

และไม่ค่อยถูกปากส่วนใหญ่จะเน้นที่เป็นผักมากเกินไปผมจึงไม่ชอบ บางครั้งในตอนเย็นแฟนผมเป็นคนที่ยินยอมมากแถมมาของเดี๋ยวก็นั่งกินกับลูกก็อึดแล้วแต่ผมไม่ใช่เราทำงานหนักมาทั้งวันตอนเย็นก็อยากกินอาหารที่อร่อยและมีคุณค่ามากกว่าการกินมาแต่ส่วนใหญ่ผมจะเป็นคนทำกับข้าวในตอนเย็นเพราะแฟนทำงานล่วงเวลาเกือบทุกวันผมเลิกงานมาบ้านก็จะไปรับลูกสาวจากบ้านแม่เพราะตอนเลิกเรียนให้ฝากหลานไว้ที่บ้านย่าก่อน รับลูกกลับมา ก็ป้อนข้าวอาบน้ำให้ลูกเอาลูกเข้านอนกว่าแม่จะมาลูกก็หลับก่อนแล้วและในตอนเช้าผมก็จะเป็นคนลุกนึ่งข้าวและหาซื้อกับข้าวมาป้อนลูกแฟนก็จะตื่นมาอาบน้ำแต่งตัวให้ลูกเพื่อจะไปโรงเรียนแต่ตอนไปส่งจะฝากไปกับน้ำสะไภ้ที่เป็นคนลาวด้วยกันเพราะลูกวัยเดียวกันและไปโรงเรียนด้วยกันทุกวันส่วนพ่อและแม่ก็ต่างไปทำงาน การเดินทางไปทำงานผมจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ วันละ 40 บาท เงินเดือนของผมจะรับประมาณวันที่ 29 ของทุกเดือน และเหลือประมาณเดือนละ 3000 บาท เพราะวันที่ 10 เงินก็หมดจึงต้องเบิกค่าแรงล่วงหน้าทุกเดือนครั้งละ 1000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับลูกและในบ้านผมจะให้จ้อยเดือนละ 1000 บาท ก็คงไม่พอหรอกแต่เงินค่าแรงที่จ้อยได้รับผมจะไม่ถามว่าได้ทำอะไรและเขาจัดสรรการใช้เงินอย่างไรบ้านและเขาส่งกลับบ้านที่สปป.ล.เดือนละกี่บาท จะไม่ยุ่งเกี่ยวในเงินส่วนนั้นเลยแต่ผมก็รู้ว่าเงินที่จอยนำมาใช้จ่ายในบ้านก็ต้องมาจากเงินค่าแรงของจ้อยด้วยเหมือนกัน แต่งานกับจ้อยมาประมาณ 3 ปีแล้วแต่ไม่เคยได้ไปเยี่ยมบ้านภรรยาเลยและเวลาแฟนกลับบ้านก็ไม่เคยพากลับบ้านไปด้วยโดยอ้างว่าค่าใช้จ่ายแพงมากต้องมีเงินประมาณ 1 - 2 หมื่นบาทจึงจะไปได้ เพราะถ้าไปในฐานะที่เป็นลูกเขยเวลามีญาติผู้ใหญ่มาที่บ้านต้องมีของไหว้ผู้ใหญ่จะเป็นเหล้าหรือของไหว้ที่มีค่าและแฟนบอกว่าญาติเยอะมากต้องใช้เงินมาก และครอบครัวของแฟนก็ไม่ได้ถามถึงลูกเก่าที่อยู่สปป.ล.เลยไม่รู้ว่าเขาส่งเงินให้ลูกเดือนละเท่าไรไม่รู้ ไม่ถาม และไม่สนใจ”

(สัมภาษณ์ สาน (นามสมมติ) อายุ 38 ปี 10 กรกฎาคม 2553)

จากคำบอกเล่าของนายสานจะเห็นว่าเมื่อครบสัญญาการทำงานกับโรงงานแล้วยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้แฟน (ภรรยาที่เป็นแรงงานอพยพลาว) ได้อยู่เมืองไทยต่อได้อีก เพราะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายเป็นเงินจำนวนมาก และการดำเนินการเรื่องการต่อใบอนุญาตในการทำงานคงจะต้องชะลอไว้ก่อนเพราะการหมดสัญญาลง ทำให้แรงงานอพยพลาวไม่สามารถอยู่ในประเทศไทยได้อีก ชีวิตในครอบครัวก็จะลำบากมากขึ้น ถ้าภรรยาที่เป็นแรงงานอพยพลาวไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ที่จะเลี้ยงดูลูกๆ มีค่าใช้จ่ายที่สูงในแต่ละเดือนค่าแรงที่ได้จากการทำงานก็ไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือน

ชีวิตของแรงงานอพยพลาวที่เป็นหญิงส่วนมากแต่งงานกับคนไทยแล้วก็มีลูกซึ่งจากคำบอกเล่าของนายสานพบว่า หมู่บ้านของตนเองนั้น มีคู่ที่แต่งงานกับคนลาวก็หลายคู่แต่ก็ไม่ได้สนิทกันมากนัก แรงงานลาวที่อยู่กินฉันสามีภรรยาคนไทย เมื่อเวลาผ่านไปนานหลายปี ไม่ได้ติดต่อกัน

เรื่องเอกสารจากโรงงาน หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายความร่วมมือของ สปป.ล.และประเทศไทย ก็ทำให้แรงงานอพยพลาวกลุ่มนี้อยู่ในประเทศไทยที่ผิดกฎหมาย

4.4.1.3 สุขภาพของแรงงานอพยพลาว จากการศึกษาพบว่า การผ่านการตรวจสุขภาพของแรงงานอพยพลาว ขั้นตอนการตรวจสอบการตรวจสุขภาพของแรงงานอพยพลาวตาม เอกสารระบุชัดเจนว่าได้ผ่านการสุขภาพแล้ว ลักษณะการตรวจสอบการตรวจสุขภาพของแรงงาน อพยพจะทำได้ยากเนื่องจากว่าบริษัทจัดหางานในสปป.ลาว เป็นผู้เดินเรื่องเอกสารให้เลยแรงงาน อพยพจะมีหน้าที่คอยเอกสารเพียงเท่านั้นและอีกอย่างก็ต้องจ่ายค่าเดินเรื่องให้ขอให้มีเงินค่า เอกสารเรื่องการตรวจสุขภาพน่าจะเป็นความร่วมมือระหว่างบริษัทจัดหางานและคลินิกได้มี ข้อตกลงร่วมกันในการตรวจสุขภาพของแรงงานอพยพที่มีความสนใจที่จะเดินทางมาทำงานใน ประเทศไทยได้โดยไม่มีปัญหา ดังประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดจาก กาย สรุปความได้ดังนี้

แต่ในเรื่องการควบคุมโรคติดต่อเช่น วัณโรคสามารถกระทำได้ถ้าเกิดว่าได้ตรวจ พบและได้รับการรักษาอย่างทันทีและต้องมีการควบคุมไม่ให้ออกจากพื้นที่ในช่วงระยะเวลา 2 อาทิตย์และพร้อมนี้ก็ได้รับยาตามที่แพทย์กำหนดไม่นานก็สามารถมาทำงานได้ตามปกติแต่ไม่ใช่ว่า จะหายขาดเพียงแต่จะสามารถควบคุมการแพร่เชื้อได้ แต่ถ้าไม่ได้รับการควบคุมในวันหนึ่งจะ สามารถแพร่เชื้อให้บุคคลอื่นได้ วันละ 15 คน ขึ้นอยู่กับภูมิคุ้มกันของแต่ละบุคคลและความ แข็งแรงของแต่ละคนไม่เท่ากัน ดังนั้นการให้ความรู้และให้ความเข้าใจแก่แรงงานอพยพได้รับรู้และ กล้าที่จะยอมรับในการตรวจสุขภาพหรือด้านายจ้างที่ต้องการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรค จริงจะต้องให้มีการตรวจสุขภาพของพนักงานทุกปีจะเป็นการป้องกันได้ดีที่สุด

ดังนั้นจึงสอดคล้องกับการทำงานแบบบูรณาการที่กล่าวอ้างถึงข้างต้น และส่งผล ต่อประสิทธิภาพของการทำงานและทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวดียิ่งขึ้นได้ และจากการสังเกตอย่างหนึ่งที่มองเห็นได้ในการตั้งโรงงานครั้งแรกมีคนในหมู่บ้านเข้าทำงานใน โรงงานเยอะมากแต่ในปัจจุบันเหลือน้อยลงมากเช่นกัน ประเด็นนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจถ้าเกิดว่ามีการ ทำสถิติไว้จะเป็นการดีมากเพราะสามารถวิเคราะห์ได้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4.2 ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่

4.2.1 การได้รับการยอมรับจากสังคม/ชุมชนที่อาศัยอยู่ จากการศึกษาพบว่า ชาย(นามสมมติ) อายุ 56 ปี เป็นผู้นำชุมชนและเป็นพ่อค้าขายของในตลาดชุมชน เล่าว่า

“ในการนำแรงงานอพยพลาวมาทำงานในพื้นที่บ้านแดงน้อยเป็นรู้จักกัน ทัวไปเนื่องจากว่าเห็นแรงงานลาวมาซื้อสินค้าเป็นจำพวกอาหารที่ตลาดชุมชนทุกวันและ ในฐานะที่เป็นพ่อค้าขายเนื้อวัวอยู่ที่ตลาดด้วยแล้วทำให้ได้พบปะกับแรงงานลาวทุกวันมี การพูดคุยกันหลอกล้อกันบ้างตามประสาพ่อค้าและลูกค้าแต่ถ้าเป็นลูกค้าหญิงสาวสวยจะ มีการแถมบ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่การซื้อเนื้อวัวไปทำอาหารเคยถามว่านำเนื้อไปทำ อะไรกิน คนลาวจะบอกว่า ทำลาบหรือก้อยเช่นเดียวกับคนไทยนี้แหละ ชอบกินทั้งแบบ

สุขและแบบดิบซึ่งในแบบดิบจะกินได้อร่อยมากกว่า พฤติกรรมการซื้อของคนลาวจะไม่ซื้อตุนไว้มาก ๆ แต่จะซื้อกินเฉพาะหนึ่งมื้อเนื่องจากว่าที่ห้องพักไม่มีตู้เย็นจึงทำให้ไม่สามารถเก็บเนื้อไว้นานได้ ถามว่าทำไมไม่ซื้อตู้เย็นไว้ใช้ในห้อง คนลาวบอกว่าไม่คุ้มกัน เพราะทำงานไม่นานเดี๋ยวหมดสัญญาจ้างต้องกลับบ้านทำให้ต้องขนย้ายกันลำบากและไม่อยากซื้อของที่ใหญ่ ๆ เพราะเงินที่ได้ต้องเก็บไว้ไปใช้จ่ายที่บ้านเมื่อตอนกลับบ้านและต้องใช้หนี้สินที่กู้ยืมมาให้หมด และอีกอย่างสิ่งใดที่ไม่จำเป็นจะไม่ซื้อเพราะจะเป็นการสิ้นเปลืองและการทำอาหารจะทำเฉพาะวันหยุดเท่านั้นถ้าเป็นวันธรรมดาที่ทำงานจะซื้อกินที่โรงอาหารของโรงงานจะประหยัดมากกว่า การสนทนาบางครั้งก็ถามว่าถ้าเป็นอาหารการกินที่ประเทศลาวสินค้าใดที่มีมากและถูกคนลาวจะตอบว่าเป็นประเภทอาหารป่า เช่น เนื้อบ่าง ภู หมูป่า หนู และอาหารป่าอื่น ๆ จะถูกมากและมีขายตามตลาดนัดตอนเช้าเป็นจำนวนมาก เคยบอกไว้ว่าถ้ากลับบ้านฝากซื้อเนื้อบ่างมากินบ้างชินน้อง ๆ รับประทานจะซื้อมาให้แต่จนเดี๋ยวนี้น้อง ๆ กลับบ้านหรือยังไม่ทราบแต่ไม่เคยได้กินเนื้อบ่างเลย”

(สัมภาษณ์นายชาย (นามสมมติ) อายุ 56 ปี 15 กรกฎาคม 2553)

สรุปแล้วการมาทำงานที่เมืองไทยของแรงงานอพยพลาวในความเห็นของชุมชนบริเวณที่โรงงานตั้งอยู่เป็นเรื่องที่ดีก่อให้เกิดการกระจายรายได้และการสร้างงานมีการซื้อขาย มีการสร้างบ้านเช่า ทำให้คนในพื้นที่มีรายได้เสริมจากการทำนาเป็นเจ้าของบ้านเช่า เป็นเจ้าของร้านขายอาหาร เป็นเจ้าของขายผลไม้ทั้งในตลาดนัดและในโรงอาหารที่อยู่ในโรงงาน และในทางกลับกันแรงงานอพยพลาวก็มีทางเลือกในการทำงานมากขึ้นไม่ต้องทำงานอยู่เฉพาะในบ้านที่ประเทศลาวสามารถเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งการเดินทางไม่ลำบากมากนักและไม่ไกลจากบ้านเกิดมากนัก ภาษาวัฒนธรรมก็คล้ายคลึงกับประเทศลาวเพราะใช้ภาษาพูดเดียวกันจะแตกต่างกันบ้างเป็นบางคำซึ่งไม่เป็นปัญหาในการสื่อสารเลย แต่ที่เป็นห่วงแรงงานลาวจะเป็นในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่เดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยเพราะได้ยินมาว่าเป็นจำนวนมาก ถ้าคนใดมีเงินเก็บเดิมหรือเป็นเงินเก็บของครอบครัวที่ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากคนอื่นจะดีกว่าคนที่ไม่มีเงินเก็บแล้วต้องไปกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายเป็นค่าเดินทางเมื่อมาทำงานที่ประเทศไทยก็ต้องอดออมเก็บเงินใช้หนี้ให้หมดบางที่อาจจะไม่มีเงินเก็บกลับไปบ้านเพื่อที่จะเอาไว้อใช้จ่ายเพียงเพราะนำเงินที่ได้จากการทำงานที่ประเทศไทยไปใช้หนี้หมดเพราะการกู้ยืมมาทำให้มีดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจึงมีแค่เงินที่จะไปใช้หนี้คืนเท่านั้นเพราะการมาทำงานที่ประเทศไทยจะทำได้สัญญาครั้งละ 2 ปี ต่อสัญญาได้ไม่เกิน 1 ครั้ง ซึ่งก็จะมีระยะเวลาในการทำงานในเมืองไทยประมาณ 4 ปีเท่านั้นบางที่อาจจะยังหาเงินเก็บได้ไม่มากนัก และคนลาวที่เดินทางมาทำงานในพื้นที่เป็นคนที่ดีไม่ค่อยสร้างปัญหาให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่ จะอยู่อย่างสันติสุขและไม่วุ่นวายเป็นคนในชุมชนเลย

4.2.2 การดำเนินกิจกรรมทางสังคมของแรงงานอพยพลาว จากการศึกษาพบว่า

1) ความสัมพันธ์กับชุมชนของแรงงานอพยพลาว แรงงานอพยพลาวจะเดินทางด้วยเท้าไปซื้ออาหารที่ตลาดชุมชนทุกวันในตอนเย็น จึงทำให้มีการพูดจาปราศรัยปฏิสัมพันธ์กับพ่อค้า แม่ค้า เท่านั้น จะไม่ชอบชักทายคนเดินผ่านในระหว่างทางที่ไปซื้อหาอาหาร

และเมื่อมีงานบุญประเพณีอย่างเช่นการตั้งกองผ้าป่าแรงงานอพยพลาวจะไม่เคยเข้าไปบริจาคทาน ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของ และเมื่อถึงวันพระจะไม่เห็นว่าแรงงานลาวมาทำบุญที่วัดภายในหมู่บ้านเลย และเมื่อมีงานสมโภชตอนกลางคืนเช่นมีหมอลำ แรงงานลาวจะไม่ค่อยมาเที่ยวจะมาเฉพาะที่มีเพื่อนอยู่ภายในหมู่บ้านชวนมาเท่านั้นแต่ไม่เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เห็นมาเป็นกลุ่มเฉพาะแรงงานลาว ทำให้ไม่มีปัญหาในการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นภายในหมู่บ้านตีกันหรือทะเลาะกับวัยรุ่นหมู่บ้านข้าง ๆ หันมากกว่าปัญหากับวัยรุ่นที่เป็นแรงงานลาวไม่มี

2) เอกลักษณะของแรงงานอพยพลาว คือ การเดินไม่ว่าจะไปจับจ่ายซื้ออาหารจะเดินกันเป็นแถวเรียงหนึ่งในการเดินตามถนนจะไม่เดินเป็นแบบแถวหน้ากระดานหรือเดินไปคุยกันไปด้วยแบบสนุกสนาน โดยกลัวว่าจะมีรถมาชนเพื่อความปลอดภัย และผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงเป็นส่วนใหญ่จะมีนุ่งกางเกงบ้างแต่ไม่มากเหมือนนุ่งผ้าถุง ลักษณะของคนลาวจะดูออกง่ายเนื่องจากว่าการแต่งตัวและผิวพรรณจะไม่เหมือนคนไทยมากนักถ้าเป็นสาวลาวที่ฝั่งตอนใต้ของประเทศแถบชายแดนติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานีหรือเดินทางข้ามเข้ามาตรงช่องเม็กจะเป็นสาวลาวที่ไม่ค่อยสวยจะตัวเล็กและเตี้ยผิวพรรณจะไม่ค่อยขาวชอบนุ่งผ้าถุงเอาชายเสื้อเอาไว้ข้างในผ้าถุง แต่ถ้าเป็นสาวลาวที่มาจากทางตอนเหนือจะมีรูปร่างที่สูงผิวพรรณขาวสวยและไม่ชอบนุ่งผ้าถุงจะแต่งตัวแบบวัยรุ่นทั่วไปเหมือนคนไทย ส่วนวัฒนธรรมทางด้านการฟังเพลงจะเป็นเพลงของคนไทยที่เป็นดนตรีอีสานพวกหมอลำของนักร้องที่เป็นลูกทุ่งเช่น จินตรา ต่ายอรัญญา ฝัฟงศร เป็นต้น จะสามารถสังเกตได้เวลาไปเที่ยวที่ประเทศลาวจะมีเพลงที่เป็นแผ่นก๊อปปี้เพลงลูกทุ่งของไทยขายเป็นจำนวนมากและราคาถูกแผ่นละประมาณ 20 - 30 บาท หรือ 5 แผ่น 100 บาท ซึ่งเพลงส่วนใหญ่ก็มีการซื้อจากฝั่งไทยไปแล้วนำไปก๊อปปี้ขายที่ฝั่งลาวซึ่งคนไทยที่เดินทางไปเที่ยวจะชอบซื้อเพราะถือว่าถูกแต่กฎหมายไม่สามารถทำอะไรได้เนื่องจากว่าเขาทำขายที่ฝั่งลาวจึงไม่ผิดกฎหมายไทย และสังเกตเห็นว่าคนลาวจะชอบซื้อแผ่นเพลงหรือหนังจากร้านขายแผ่นซีดีเพลงที่อยู่ในตลาดนัดด้วยและให้ความสนใจเข้าไปสอบถามดูบ่อย ๆ

4.2.3 สัมพันธภาพกับครอบครัว ชุมชน และสังคม จากการศึกษาพบว่าเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานแรงงานอพยพลาวมักจะขอรับความช่วยเหลือจากเพื่อนคนลาวที่ทำงานด้วยกันเป็นอันดับแรก เนื่องจากว่าจะมีภาษาและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันและมีความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนั้นถ้าคนลาวด้วยกันไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือมีข้อสงสัยที่ต้องการความช่วยเหลือจะเป็นเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทย ซึ่งปัญหาที่ปรึกษามีทั้งปัญหาเรื่องงานและปัญหาเรื่องส่วนตัว แต่ที่ปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องเงินจะปรึกษาฝ่ายบุคคลและหัวหน้างาน เป็นต้น

4.2.4 ผู้นำหมู่บ้าน ในฐานะที่เป็นผู้ปกครองดูแลพื้นที่ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมากและแรงงานที่ทำงานในโรงงานมาจากหลายสถานที่และหนึ่งในนั้นเป็นแรงงานที่อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานอพยพลาวมีทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดีซึ่งจะจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1) ด้านดี

1.1) สามารถทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่ดีขึ้นเกิดการจ้างงานมากขึ้น มีการจับจ่ายซื้อสินค้าจากตลาดชุมชน ซึ่งภายในตลาดพ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนใน

หมู่บ้านและเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้หลังจากว่างจากการทำนา และการเติบโตของบ้านเช่า หรือห้องแถวให้เช่า เพราะจากการที่แต่ก่อนยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งประชาชนภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะทำนาเป็นอาชีพหลักหลังจากว่างจากการทำนาจะเข้าไปรับจ้างทำงานในตัวเมืองซึ่งไกลออกไปจากพื้นที่ประมาณ 20 กิโลเมตร ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่มากเมื่อได้รับค่าแรงไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายจึงเป็นเพียงการหากินไปวัน ๆ เท่านั้น และเมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้มีโรงงานเริ่มมาสร้างทำให้คนงานที่ไปทำงานในต่างพื้นที่เริ่มกลับมาบ้านเกิดและแรงงานต่างถิ่นต่างพากันเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นจำนวนมากจึงนำมาซึ่งการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และที่สำคัญราคาที่ดินภายในพื้นที่มีราคาสูงขึ้นด้วย

1.2) การใช้แรงงานอพยพพลวในการช่วยทำนาไม่ว่าจะเป็นการปักดำหรือการเก็บเกี่ยวผลผลิตแต่มีข้อแม้ว่าจะต้องเป็นวันหยุดหรือวันอาทิตย์เท่านั้น ซึ่งค่าแรงงานจะไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงินจะจ่ายเป็นการเลี้ยงอาหาร 3 มื้อใน 1 วันที่มาช่วยเหลือเนื่องจากมีความรู้จักและสนิทสนมกับฝ่ายบุคคลจึงทำให้ง่ายต่อการติดต่อและที่สำคัญที่นาอยู่ติดกับหอพักของแรงงานซึ่งสะดวกในการเดินทางและแรงงานเองได้อาศัยหาปู หาปลา และหาของกินได้โดยผู้ใหญ่บ้านอนุญาตให้หาอยู่ หากินได้โดยไม่หวง และแรงงานจะอาสามาช่วยทำนาที่นาผู้ใหญ่บ้านทุกปีทำให้การทำนาเสร็จเร็วยิ่งขึ้น ส่วนค่าอาหารดูแลอย่างดี แต่คนอื่นที่ต้องการทำเช่นนี้ไม่สามารถทำได้เพราะแรงงานอพยพพลวไม่รับจ้างทั่วไปจะรับเฉพาะคนที่รู้จักและเป็นเพื่อนที่ทำงานด้วยกันเท่านั้น

1.3) การที่ชาวไทยได้มีโอกาสเลือกคู่ครองที่ไม่ใช่คนไทยแต่มีเมียเป็นชาวต่างชาติซึ่งความรักคงไม่แบ่งว่าใครเป็นชาติใด ในหมู่บ้านนี้มีคู่ผัวตัวเมียที่ผัวเป็นคนไทยและเมียเป็นคนลาวหลายคู่ ซึ่งการอยู่ด้วยกันไม่มีอะไรที่แตกต่างเนื่องจากประเพณีและวัฒนธรรมใกล้เคียงกันและอยู่กันได้ แต่บางคู่ก็มีบ้านที่อยู่กันไม่นานเลิกร้างกันไปเป็นธรรมดาเหมือนคนไทย แต่ที่น่าสังเกตเห็นว่าคนลาวที่แต่งงานกับคนไทยจะไม่จัดพิธีที่ไทยแต่จะไปจัดพิธีที่ประเทศลาว โดยญาติฝ่ายชายจะเหมารถไป 1 คัน มีญาติที่สนิทไปเท่านั้นไม่เกิน 20 คน หรือบางคู่จะอยู่ด้วยกันโดยไม่มีการแต่งงานแต่ครอบครัวทางประเทศลาวจะรู้ได้จากทางโทรศัพท์เท่านั้น

2) ด้านที่เป็นปัญหาที่เกิดจากแรงงานอพยพพลวกับชุมชนและแรงงานไทย

2.1) ปัญหาแรงงานคนไทยไม่ได้รับค่าแรงงานตามมาตรฐานค่าแรงขั้นต่ำ การที่แรงงานอพยพพลวเข้ามาทำงานในประเทศไทยทำให้โรงงานมีทางเลือกมากขึ้นซึ่งค่าแรงในการจ้างแรงงานลาวจะถูกซึ่งนายจ้างเป็นผู้กำหนดได้ว่าจะจ่ายเท่าไรแต่ก็ขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดขอนแก่น แต่ในการขึ้นค่าแรงงานทุกปีต้องขึ้นอยู่กับโรงงาน ดังนั้นแรงงานไทยจึงไม่มีอำนาจในการต่อรองขอขึ้นค่าแรงงานเนื่องจากว่าโรงงานไม่จ้างแรงงานไทยเนื่องจากสามารถนำเข้าแรงงานจากประเทศลาวได้ซึ่งแรงงานอพยพพลวสามารถทำงานได้ไม่แตกต่างจากคนไทยเท่าใดนัก เพราะการทำงานไม่อาศัยความรู้มากนักส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานแบบใช้แรงงานมากกว่า และการจ้างงานของแรงงานลาวมีสัญญาจ้างซึ่งคนลาวไม่สามารถไปทำงานที่

อื่นได้ต้องทำงานให้ครบสัญญา ก่อน แต่ถ้าเป็นแรงงานไทยไม่พอใจค่าแรงสามารถที่จะเลือกไปทำงานที่โรงงานอื่น ๆ ได้ จึงเกิดการเข้าออกโรงงานของแรงงานคนไทยเป็นประจำ

2.2) ปัญหาโมยพืชผลของชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงโรงงาน เนื่องจากแรงงานอพยพลาวเดินทางเข้ามาทำงานที่ประเทศไทย ซึ่งในตอนนั้นยังไม่มีหอพักที่ทางโรงงานสร้างขึ้นทำให้แรงงานอพยพลาวต้องหาห้องเช่าอยู่เอง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในตอนแรกที่ยังไม่ได้รับค่าแรงงานจึงไม่มีเงินในการซื้อหาอาหารจึงมีการลักเล็กขโมยน้อยในเรื่องอาหารที่มีตามสวนและทุ่งนา ส่วนใหญ่จะเป็นหน่อไม้ หรือผักที่ปลูกไว้ตามทุ่งนา หรือมะม่วงที่อยู่ในสวนละแวกโรงงานจะหายเป็นประจำแต่ไม่ถึงกับการขโมยสิ่งของใหญ่ ๆ หรือของที่มีค่ามากมายจะเป็นอาหารเพื่อการประหยัดไม่ต้องเสียเงินซื้อเท่านั้น

2.3) เกิดการจับจองที่สาธารณะในการตั้งร้านขายอาหารและร้านอาหารโอเคะอยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ซึ่งเป็นที่สาธารณะว่างเปล่าไม่ได้ทำอะไรจึงทำให้มีคนมาจับจองเปิดร้านขายอาหารและเหล้า เบียร์และสิ่งมีนเมาต่าง ๆ และมีการแอบแฝงในการขายบริการจากแรงงานลาวเมื่อมีแรงงานคนไทยและคนลาวมาใช้บริการเกิดการทะเลาะวิวาทชกต่อยกัน ซึ่งเรื่องนี้ มีจริงแต่ในขณะนี้ได้ทำการตรวจจับและรื้อร้านขายอาหาร ร้านคาราโอเกะดังกล่าวแล้ว ปัญหาทะเลาะวิวาทจึงลดน้อยลงแต่ก็ยังไม่หมดไปซะทีเดียวยังมีบ้าง เพราะร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะแบบดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่แต่เป็นที่ของเอกชนและไม่มีปัญหาการร้องเรียนมากเหมือนเมื่อก่อน ในการตรวจตราในตอนกลางคืนเป็นโครงการของเทศบาลตำบลบ้านทุ่มร่วมกับฝ่ายปกครองออกตรวจทุกคืนทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงมาก และในตอนนีทางโรงงานได้สร้างหอพักให้กับแรงงานอพยพลาวแบบเป็นสัดส่วนมีรั้วชัดเจนการเข้าออกจะมียามเฝ้าประจำที่ประตูทางเข้า - ออก ทำให้แรงงานอพยพลาวรุ่นหลัง ๆ ที่มาทำงานไม่ได้ออกไปเช่าห้องอยู่ข้างนอกและสะดวกต่อการเดินทางไปทำงานและมีร้านอาหารภายในโรงงานที่รองรับแรงงานได้มากจึงทำให้แรงงานไม่ได้ออกไปกินข้าวข้างนอกได้

2.4) ปัญหาการแต่งงานกับคนไทย จะไม่ได้รับการจดทะเบียน เนื่องจากติดข้อกฎหมายหลายประการ หรือบางคู่การที่คนไทยได้เมียเป็นคนลาวบางคู่ดูแล้วเหมือนผู้ชายไทยจะถูกหลอกหรือเปล่าไม่รู้(เป็นความคิดเห็นส่วนตัว) เพราะ เมื่อมีสามีเป็นคนไทยคนลาวจะประหยัดค่าเช่าห้องและมีเงินเก็บส่งกลับบ้านได้มากขึ้น และเมื่อเวลากลับไปเยี่ยมบ้านบางคู่จะไม่ให้สามีกลับบ้านไปด้วยจะเป็นด้วยเหตุผลไม่สามารถรู้ได้ อาจจะเป็นที่ประเทศลาวยังมีครอบครัวที่แรงงานอพยพลาวมีอยู่แล้วที่อยู่กับคนไทยเพราะต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายเพียงเท่านั้น

2.5) ปัญหายาเสพติด ซึ่งในขณะนี้มีการระบาดอย่างหนักภายในพื้นที่ซึ่งยังทำการสืบอยู่ว่าต้นตอของผู้ที่นำสิ่งเสพติดมาปล่อยเป็นใคร สำนวนได้ว่าน่าจะมาจากหลายสาเหตุ แรงงานอพยพลาวอยู่ในการสืบอยู่ว่าจะเป็นผู้นำสารเสพติดจากฝั่งลาวมาปล่อยที่ประเทศไทยหรือไม่ เพราะสังเกตเห็นว่าแรงงานลาวจะกลับไปเยี่ยมบ้านที่ประเทศลาวบ่อยและเกิดการแพร่ระบาดในหมู่บ้านเยอะมาก เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้นข้อมูลจะเป็นอย่างไรต้องสืบเสาะหากันต่อไป

4.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้และความพอเพียงของรายได้ การทำงาน ล่วงเวลา ค่าใช้จ่าย การออม

4.3.1 รายได้และความพอเพียงของรายได้ จากการศึกษาพบว่า แรงงานอพยพ
ลาวได้รับค่าจ้างวันละ 157 บาท ค่าล่วงเวลาชั่วโมงละ 28 บาท และจากคำบอกเล่าของ จ้อย (นาม
สมมติ) อายุ 30 ปี ที่อยู่ (สปป.ล.) บ้านห้วยนา เมืองนาทรายทอง แขวงคำม่าง นคร สปป.ลาว ได้
ว่า

“ช่วงที่ทำงานใหม่หนูได้ค่าแรงวันละ 154 บาท ระยะเวลาการทำงาน วัน
ละ 8 ชม. เริ่ม 08.00-17.00 น. และหยุดพักเที่ยง 1 ชม. ค่าล่วงเวลา
ชม.ละ 28 บาท ส่วนการทำล่วงเวลาเริ่มทำเวลา 17.30 น. บางวัน
ล่วงเวลาถึง 3 หุ่่ม หรือบางวันก็ 4 หุ่่ม 6 หุ่่ม หรือบางวันงานเข้ามาก ๆ
ต้องทำงานต่อจนถึง 6 โมงเช้าเลยทีเดียว”

(สัมภาษณ์จ้อย (นามสมมติ) อายุ 30 ปี 23 พฤษภาคม 2553)

เช่นเดียวกับ วันนา (นามสมมติ) อายุ 26 ปี ได้บอกเล่าเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับ
เมื่อมาทำงานที่ประเทศไทย ให้ฟังว่า

“ระยะเวลาการทำงาน 1 วันทำงาน 8 ชั่วโมงจากเวลา 8.00 - 17.00
น.พักกลางวัน 1 ชั่วโมง ส่วนในตอนเย็นถ้าวันไหนมีโอทีทำก็จะปล่อยมา
กินข้าวตอน 17.00 น. และต้องเข้าทำงานต่อในเวลา 17.30 น. หนูได้
ค่าแรงตอนเช้าใหม่ได้ตามค่าแรงขั้นต่ำซึ่งตอนนั้นเป็นเงิน 145 บาท
ไทยแต่ในปัจจุบันเพิ่มเป็น 154 บาท และโอทีชั่วโมงละ 28 บาท เบี้ย
ขยันอีก 1 แร่ง (ถ้าไม่ขาดไม่ลาใน 1 เดือน จะให้เงินเพิ่มเท่ากับค่าแรง
1 วัน) การทำงานล่วงเวลาจะมีทุกวันจากจันทร์- ศุกร์ เวลา 17.00-
22.00 น.”

(สัมภาษณ์วันนา (นามสมมติ) อายุ 26 ปี 10 มกราคม 2553)

สอดคล้องกับนา (นามสมมติ) อายุ 34 ปี ภูมิลำเนาเดิมมาจาก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

“ได้ค่าแรงวันละ 158 บาท (ค่าตำแหน่ง 8 บาท ถ้าเป็นพนักงานเย็บจะได้
ค่าตำแหน่งเข็มละ 4 บาท) ซึ่งก็มีพื้นฐานในการเย็บผ้ามาจากแขวง
เวียงจันทน์จึงทำให้หนูได้รับค่าแรงมากกว่าคนอื่น ๆ ที่มาทำงานพร้อมกัน”

(สัมภาษณ์นา (นามสมมติ) อายุ 34 ปี 10 มกราคม 2553)

จะเห็นว่ารายได้ในแต่ละเดือนจะขึ้นอยู่กับการทำงานล่วงเวลาเพราะถ้าวันใดไม่มีงาน
ล่วงเวลาทำจะได้รับเงินน้อยจะเพียงพอเฉพาะค่าใช้จ่ายในส่วนของการงานเองจะไม่สามารถส่งเงิน

กลับบ้านเกิดได้ แต่ถ้าชีวิตที่มีการทำงานล่วงเวลามาก ๆ หรือได้ทำล่วงเวลาทุกวันจะทำให้ได้รับเงินมากบางรายได้ประมาณ 1 หมื่นกว่าบาท แต่ที่ได้มากจะเป็นคู่สามีภรรยาที่มาทำงานด้วยกัน จะมีรายได้ในแต่ละเดือนมาก ตัวอย่างเช่น เนือง (นามสมมติ) อายุ 26 ปี มาทำงานที่ประเทศไทย ในตอนแรกที่มาทำงานยังเป็นโสดเพิ่งมาพบรักกับสามีที่เป็นแรงงานอพยพลาวเหมือนกันที่ประเทศไทยและได้กลับไปแต่งงานกันที่บ้านเกิดสปป.ลาว และกลับมาทำงานต่อ เมื่อแต่งงานกันแล้วได้ย้ายมาอยู่ด้วยกันทำให้ประหยัดค่าเช่าห้อง การกินอาหารจะทำกับข้าวกินเองและทำครั้งเดียวในตอนเย็นจะกินได้อีกในวันรุ่งขึ้น และในเวลากลางวันจะกินข้าวที่โรงอาหารหรือถ้าเป็นวันหยุดแต่มีงานล่วงเวลาทำก็จะกลับมากินข้าวที่ห้องเพราะประหยัดมากกว่ากินข้าวที่โรงอาหารในโรงงาน จึงทำให้มีเงินเก็บส่งกลับบ้านเพราะตอนนี้ได้ลูก 1 ขวบแล้วแม่สามีเป็นผู้เลี้ยงดูให้ที่บ้านเกิด แต่ถ้าเป็นช่วงที่ไม่มีงานล่วงเวลาทำฝ่ายสามีจะชวนเพื่อนข้างห้องไปหาปลา หาปู ตามหนอง คลอง ช้าง ๆ ที่พักในตอนกลางคืนจะทำให้ได้ปลามาบ้างหรือปูบ้าง กลับมาทำอาหารและแบ่งกันกินซึ่งการหาปลาแฟนของเนืองเป็นคนที่ทำอยู่หากินเก่งมากทำให้ประหยัดค่าอาหารไปได้บ้าง

4.3.2 สวัสดิการที่ได้รับ จากการศึกษาพบว่า เป็นการคุ้มครองจากระบบประกันสังคมที่แรงงานอพยพลาวได้เสียเงินจ่ายในแต่ละงวดโดยจะหักจากรายได้ถ้าเดือนใดมีรายได้มากจะโดนหักมาส่วนรายได้มีรายได้น้อยจะหักลดหลั่นไปตามลำดับโดยคิดจากเปอร์เซ็นต์ของรายได้เป็นตัวตั้ง จากประสบการณ์ที่แรงงานอพยพลาวอย่าง กาย (นามสมมติ) อายุ 28 ปี ได้รับอุบัติเหตุในขณะที่ปฏิบัติงานแต่ไม่ได้เกิดจากการทำงานเป็นอุบัติเหตุการลื่นล้มในขณะที่ไปต้อนน้ำ เล่าให้ฟังว่า

“ผมได้รับอุบัติเหตุทำให้กระดูกนิ้วก้อยเคลื่อนและแตกจากการลื่นล้มขณะเดินไปต้อนน้ำ ในวันที่เกิดอุบัติเหตุไม่ได้รับไปรักษาเพียงการไปชอยยาแก้ปวดจากห้องพยาบาลมาทาและนวด อาการค่อยๆเลวจึงไม่ได้ไปหาหมอที่โรงพยาบาลเวลา หลังจากนั้นประมาณ 2 อาทิตย์ผ่านไปก็รู้สึกปวดมากจึงตัดสินใจไปหาหมอที่โรงพยาบาลปรากฏว่ากระดูกนิ้วก้อยแตกและเคลื่อนจึงทำให้ต้องหยุดพักรักษาตัวก่อนโดยหมอให้หยุดงานประมาณ 2 อาทิตย์และหลังจากนั้นก็ไปทำงานตามปกติแต่ปรากฏว่าไม่สามารถทำงานได้จึงต้องหยุดงานต่ออีกหมอจึงออกใบรับรองแพทย์ให้หยุดพักจนกว่าจะหายเป็นเวลาประมาณ 2 เดือน ในช่วงที่หยุดพักรักษาตัวได้รับค่าแรงงานทุกวันทำงานและมีค่ารักษาพยาบาลเมื่อเวลาไปหาหมอใช้บัตรประกันสังคมได้ จึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและสามารถเดินทางกลับไปพักผ่อนที่บ้านเกิดได้”

(สัมภาษณ์กาย (นามสมมติ) อายุ 28 ปี 15 กุมภาพันธ์ 2553)

4.3.3 ค่าใช้จ่าย จากการศึกษาพบว่า ประเภทค่าใช้จ่ายในประเทศไทย ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าน้ำ/ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าท่องเที่ยว เป็นต้น จากการจาก ประสพการณ์ของ วาน (นามสมมติ) อายุ 28 ปี เป็นน้องสาวของเอ บอกเล่าให้ฟัง สรุปความได้ ดังนี้

“ค่าแรงที่ได้ก็เท่ากับแรงงานคนอื่น ๆ ถ้าเรารู้จักประหยัดก็จะเพียงในการใช้จ่ายซึ่งหนูเองก็จะประหยัดบางวันก็จะกินกับข้าวที่เป็นอาหารจากโรงทานเนื่องจากประหยัด และค่าใช้จ่ายที่เป็นอย่างอื่นเช่นค่าเช่าบ้านหนูเช่าอยู่กับหลายคนจึงทำให้เสียค่าห้องในแต่ละเดือนประมาณ 200 บาทรวมค่าน้ำค่าไฟฟ้าแล้วนะ”

(สัมภาษณ์วาน (นามสมมติ) อายุ 28 ปี 30 สิงหาคม 2552)

ซึ่งสอดคล้องกับ เหลือง(นามสมมติ) อายุ 30 ปี

“ตอนนี้ในช่วงเก็บเงินไว้ใช้หนี้ให้หมด จึงต้องประหยัดถ้าวันใดไม่มีโอที่ทำงานจะกินอย่างประหยัดมาฆ่าของหนึ่งก็อยู่ได้แล้ว และถ้าเป็นวันหยุดจะไม่ไปเที่ยวที่ไหนเพราะกลัวว่าจะอดที่จะซื้อของต่าง ๆ ไม่ได้”

(สัมภาษณ์เหลือง(นามสมมติ) อายุ 30 ปี 30 สิงหาคม 2552)

และ วันนา (นามสมมติ) อายุ 32 ปี ได้กล่าวเสริมอีกว่า

“เงินรายได้ที่ได้จะจ่ายหนักไปในเรื่องค่าโทรศัพท์เนื่องจากว่า ต้องโทรกลับบ้านทุกวันเพราะหนูมีลูก 2 คน ซึ่งแม่จะเป็นคนเลี้ยงดูให้ หนูเป็นคน คิดถึงลูกมากเป็นห่วงและกลัวว่าลูกจะคิดถึงแม่ก็เลยโทรหา ลูกทุกวัน”

(สัมภาษณ์วันนา (นามสมมติ) อายุ 32 ปี 30 สิงหาคม 2552)

4.3.4 การเก็บออมเงินและการส่งเงินกลับบ้าน จากการศึกษาพบว่า แรงงานอพยพลาวมีการเก็บออมเงินเพื่อส่งกลับบ้านเพราะต้องมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองต้องดูแล ไม่ว่าจะเป็นหนี้สิน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สำหรับพ่อแม่และลูก ๆ ที่รออยู่บ้านเกิด ทำให้การทำงานส่วนใหญ่จะเพื่อคนอื่นมีความสุขสบายมากกว่าที่จะคิดถึงตนเองดังคำบอกเล่าของแรงงานอพยพลาวหลายคนว่า

(จัน) “การส่งเงินกลับไปให้ลูกและแม่ที่บ้านเกิดจะไม่แน่นอนบางเดือนถ้ามีโอที่ทำมาก จะส่งเดือนละ 3,000 บาท แต่ถ้าเดือนใดไม่มีโอทำจะส่งเดือนละ 1,000 บาท และเพราะหนูมีครอบครัวใหม่ที่เมืองไทยจึงต้องจัดสรรค่าใช้จ่ายให้เพียงพอทั้งลูกสาวคนเล็กที่เกิดกับสามีคนไทยด้วย 1 คน แต่ก็โชคดีที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้านและได้ช่วยพ่อแม่สามีทำนาจึงได้แบ่งข้าวมากินและช่วยประหยัดค่าข้าว

ได้บ้าง ส่วนการส่งเงินกลับบ้านใช้วิธีการให้ฝ่ายบุคคลของโรงงานจัดการส่งเงินกลับบ้านที่สปป.ล. ซึ่งในการส่งแต่ละครั้งจะเสียค่าธรรมเนียมครั้งละ 30 บาท ไม่ว่าจะยอดเงินมากหรือน้อยก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมต่อครั้งเท่ากันหมด”

(สัมภาษณ์จัน (นามสมมติ) อายุ 28 ปี 20 มิถุนายน 2553)

(วาน) “ในปีแรกที่มาทำงานจะส่งเงินให้แม่ทุกเดือนตกเดือนละ 1,000 - 2,000 บาท ซึ่งจะเสียค่าบริการครั้งละ 30 บาท แต่ในช่วงหลังมานี้ไม่ได้ส่งเงินให้แม่เพราะจะเก็บเงินไว้เนื่องจากกว่าใกล้ครบสัญญาการจ้างงานแล้วจึงอยากเก็บเงินไว้เพื่อเป็นทุนในการเปิดร้านขายของชำที่บ้านเกิดและอยากดูว่าตนเองจะเก็บเงินเองได้หรือไม่”

(สัมภาษณ์วาน (นามสมมติ) อายุ 28 ปี 20 มิถุนายน 2553)

(กิง) “หนูไม่ค่อยได้ส่งเงินกลับบ้านเนื่องจากว่าเรามีครอบครัวแล้วจึงต้องเก็บเงินไว้เองแต่ก็มีส่งให้แม่ใช้บ้างเวลามีคนกลับบ้านก็จะฝากไปให้ครั้งละ 1000 - 2000 บาท แต่ก็ไม่ได้ฝากไปบ่อยปีหนึ่งประมาณ 2 ครั้ง แม่ก็ไม่ได้โทรมาขอเพราะก็พอมือใช้บ้าง และก็มีพี่สาวที่ออกเรือนแล้วเปิดร้านขายขนมเค้กคอยดูแลให้เงินแม่ใช้บ้าง ส่วนแม่ก็จะอยู่กับน้องสาวคนสุดท้ายที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ ส่วนเงินเก็บยังไม่ไ้มากยังตอนนี้กำลังท้อและหนูต่อสัญญาใหม่เพิ่มขึ้นอีก 2 ปี ต้องเสียค่าหัวอีกวิคละ 300 บาท เป็นเดือนละ 600 บาท ทั้งหมด 5 เดือนเป็นเงิน 3000 บาทและสามีก็ต่อเหมือนกัน 2 คนหัวเมียต้องเสียค่าต่อสัญญา 6000 บาท ช่วงนี้ก็เลยไม่ค่อยมีเงินเก็บหนูท้อก็ทำโอทีไม่ได้ยังไม่มีเงินก็อาศัยสามีคนเดียวที่ทำงานเป็นหลักเก็บเงินได้เดือนละ 1,000 - 2,000 บาท”

(สัมภาษณ์กิง(นามสมมติ) อายุ 32 ปี 20 มิถุนายน 2553)

(เนือง) “หนูและแฟนมีเงินเก็บประมาณ 20,000 บาท เพิ่งมีเวลาเก็บจริงจังประมาณ 3 เดือน และช่วงเดือนที่แล้วมีโอทีมากก็เลยเก็บเงินได้เยอะและแฟนหนูก็เป็นคนที่ไม่ชอบกินเหล้ากินเบียร์และจะประหยัดเงินมากถ้าตั้งใจหาเงินจริงๆไม่เที่ยวไม่กินเหล้ายา ก็จะมีเงินเก็บมาก”

(สัมภาษณ์เนือง (นามสมมติ) อายุ 30 ปี 20 มิถุนายน 2553)

ในการส่งเงินกลับบ้านของแรงงานอพยพลาว มีหลายวิธีในการส่ง เช่น นายจ้างจัดส่งให้ก็ต้องแจ้งให้ฝ่ายบุคคลที่รับผิดชอบทราบในการที่แรงงานอพยพลาวจะส่งเงินกลับบ้านซึ่งจะมีใบแจ้งความจำนงค์ในการส่งเงินกลับบ้านโดยในการส่งแต่ละครั้งจะเสียค่าธรรมเนียมครั้งละ 30 บาท ไม่ว่าจะจำนวนจะมากหรือน้อยค่าธรรมเนียมก็ต้องเสียเท่ากัน วิธีที่ 2 คือการฝากญาติหรือเพื่อนคนที่อยู่บ้านเดียวกันกลับไปให้พ่อและแม่ที่อยู่บ้านเกิด วิธีนี้ต้องเป็นคนที่ไว้วางใจได้จึงจะฝากและ

เป็นวิธีที่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และวิธีสุดท้ายที่แรงงานอพยพลาวนิยมทำกันคือการมาทำงานเก็บเงินเองโดยไม่ส่งเงินกลับบ้านแต่จะนำกลับบ้านตอนี่ตนเองกลับไปเยี่ยมบ้านโดยส่วนใหญ่แรงงานที่เก็บเงินโดยวิธีนี้จะเป็นคนโสดที่ไม่ได้มีภาระมากนักเพียงแต่มีความต้องการในเรื่องที่ตนเองตั้งใจมาหาเงินเพื่อกลับไปทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ เช่น การมาทำงานเก็บเงินเพื่อกลับไปเรียนหนังสือต่อให้จบ เป็นต้น

4.4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความปลอดภัยในการทำงานระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว

4.4.1 ที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่า แรงงานอพยพลาวส่วนมากพักที่หอพักของโรงงาน จัดไว้ให้เพราะมีสภาพที่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และไม่ต้องเดินทางไกลในการเดินทางไปทำงาน แต่บางครั้งหอพักจะแออัดในช่วงที่มีแรงงานอพยพลาวรุ่นใหม่มาทำงานหอพักที่จัดไว้ไม่เพียงพอต่อจำนวนแรงงานต้องอัดกันพักไปก่อนโดยดูจากการที่แรงงานอพยพลาวคนใหม่มาจากบ้านเดียวกันกับรุ่นพี่ที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วต้องพักด้วยบางครั้งพักด้วยกันถึงห้องละ 7-10 คนเมื่อมีห้องว่างจึงจะค่อยระบายออกจะเป็นปัญหามากสำหรับคนโสด เพราะไม่สามารถที่จะปฏิเสธไม่ให้คนมาใหม่มาพักด้วยได้เนื่องจากเป็นคำสั่งของนายจ้าง

4.4.2 สิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือสื่อสาร

1) จักรยานแรงงานอพยพลาวบางคนที่มีกำลังสามารถซื้อรถจักรยานเพื่อปั่นไปทำงานได้อาจจะเป็นการซื้อต่อจากรุ่นพี่ที่หมดสัญญาการทำงานแล้วกลับบ้านไม่อยากจะกลับบ้านจะขายต่อให้คนอื่นที่มาอยู่ใหม่ได้ หรือบางคนก็นำกลับบ้านที่ สปป.ลาว ด้วยเนื่องจากว่าเขาไปเป็นของที่ระลึกถึงเมื่อกลับไปอยู่บ้านแล้ว

2) เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็น เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง เครื่องเล่น ซีดี วีซีดี ซึ่งแต่ละชนิดจะเป็นการพักผ่อนของแรงงานอพยพลาว

4.4.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความปลอดภัยในการทำงานระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว

1) หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านห่ม จากนโยบายในการพัฒนาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จะครอบคลุมการดูแลเฉพาะประชาชนที่มีสถานะเป็นอยู่ภายในเขตพื้นที่แต่ถ้าเป็นประชากรแฝงซึ่งมีจำนวนมากทั้งแรงงานไทยและเป็นแรงงานอพยพลาวจะไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเพียงรับรู้ว่ามีแรงงานอพยพลาวเข้ามาทำงานในเขตพื้นที่แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่ามีจำนวนเท่าใดได้ติดต่อประสานขอข้อมูลทางโรงงานจะไม่ได้รับข้อมูลมากนักส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาดูแลซึ่งเป็นส่วนของจังหวัดโดยตรง และสถานกงสุลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ณ จังหวัดขอนแก่น ประสานขอข้อมูลผ่านเป็นหนังสือราชการไปยังไม่ได้รับข้อมูลกลับมา ซึ่งในการเสาะแสวงหาข้อมูลจึงหาได้จากจัดหางานจังหวัดขอนแก่น และการศึกษาหาข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นการปิดกั้นกันอยู่ระหว่างโรงงานและหน่วยงานราชการท้องถิ่น และในส่วนที่การตรวจตราใน

ตอนกลางคืนของฝ่ายรักษาความปลอดภัยเป็นเพียงการทำงานที่ไม่สามารถดูแลพื้นที่ได้ครอบคลุมไปจนถึงแรงงานอพยพลาวได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่กว้างและหากมีเหตุทะเลาะวิวาทภายนอกเขตหอพักระหว่างแรงงานไทยเป็นคนที่ได้เปรียบเสมอ

2) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชน (สถานีนามัยตำบลบ้านทุ่ม)

นโยบายเกี่ยวกับการตรวจและการให้บริการรักษาแรงงานอพยพลาว ซึ่งทางหน่วยงานเอกชนหรือโรงงานเมื่อมีอุบัติเหตุหรือเกิดการบาดเจ็บจากการทำงานจะบริการพามาหาหมอ เช่น โรงงานในพื้นที่ที่มีแรงงานจากลาวจะพาแรงงานมาตรวจรักษาและรอรับจนกว่าจะรักษาเสร็จหรือกรณีต้องส่งต่อไปโรงพยาบาลก็จะเป็นฝ่ายติดตามเดินเรื่องเอกสารจนเสร็จแล้วกลับพร้อมกัน

แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานอพยพลาวโดยการประสานขอเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปัญหาในการดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานอพยพลาว เนื่องจากแรงงานอพยพลาวที่มาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่มาเพื่อมุ่งที่ทำงานเพียงอย่างเดียวไม่คิดถึงเรื่องการพักผ่อนที่เพียงพอและการผ่อนคลายจึงทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพจิต

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรแก้ที่ระบบการขึ้นทะเบียนแรงงานเพื่อจะได้ติดตามและตรวจสอบการทำงานและที่อยู่อาศัยของแรงงานและควรจำกัดจำนวนไม่ให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากเกินไป และควรเพิ่มวันเวลาพักผ่อนประจำปีให้กับแรงงานในสถานประกอบการให้มากขึ้นและส่งเสริมด้านสุขภาพโดยให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี

แรงงานอพยพลาวถือว่าเป็นปัญหาในทุกประเทศเนื่องจากมีการลักลอบเข้ามาทำงาน และนายจ้างจะรับเข้าทำงานโดยคำนึงค่าแรงงานที่ถูกและเป็นการทำให้คนไทยไม่มีงานทำเนื่องจากนายจ้างหันไปเลือกแรงงานต่างด้าวมาทำงานแทนเนื่องจากมีข้อได้เปรียบหลายอย่าง แต่สิ่งที่ตามมาคือการลักลอบเข้ามาทำงานมากขึ้นและอาจมีการนำเชื้อโรคมาระบาดแพร่สู่ประเทศปลายทางได้

3) สถานประกอบการจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีส่วนใกล้ชิดกับแรงงานอพยพลาวแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

3.1) ฝ่ายบุคคล มีหน้าที่เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับพนักงานทุกคนที่ทำงานอยู่ในโรงงานและมีหน้าที่ในการดูแลเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องรายได้ สวัสดิการต่างๆ และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญกับแรงงานอพยพลาวเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้ที่มีส่วนในการช่วยเหลือให้พนักงานเข้าใจและทราบเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับพนักงานทุกคนที่เข้ามาทำงานใหม่

โดยได้รับการอบรมจากฝ่ายบุคคล รวมทั้งการส่งเงินกลับบ้านให้กับครอบครัวที่อยู่บ้านเดิมของแรงงานอพยพลาว

3.2) หัวหน้างาน มีหน้าที่ในการมอบหมายงานให้กับแรงงานทั้งคนไทยและแรงงานอพยพลาวซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการเป็นกำลังในการทำงานของแรงงานอพยพลาวซึ่งได้อยู่กับหัวหน้าที่เข้าใจในตัวของผู้คนองคอยให้คำชี้แนะสั่งสอนและให้ความคาดหวังจากการเดินทางมาทำงานในประเทศไทยว่าจะสามารถทำงานได้และสามารถมีรายได้ที่ดีขึ้นโดยไม่ต้องกลับบ้านก่อนกำหนดเวลา

3.3) เพื่อนร่วมงาน ทั้งแรงงานอพยพลาวด้วยกันเองและแรงงานไทยต่างมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเนื่องจากว่าวัฒนธรรมการใช้ชีวิตคล้ายคลึง รวมถึงภาษาพูดจึงสามารถสื่อสารกันได้ง่ายและมีความเข้าใจและมีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนร่วมงานถือได้ว่าเป็นที่พึ่งในยามที่ทุกข์ใจหรือกังวลคิดถึงบ้านจะได้ช่วยกันปลอบโยน

4) หน่วยงาน/องค์กรเอกชนที่มีส่วนหนุนเสริมกับแรงงานอพยพลาว

มีนโยบายด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ทักษะ สร้างความตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่อดังนี้ เอตส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ วัณโรค 2) ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพประเด็นด้านการดูแลรักษา/เฝ้าระวัง/การให้บริการ/ส่งต่อการให้คำปรึกษา 3) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสุขภาพในสถานประกอบการ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมอบรมให้ความรู้ การเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร การขยายผลสู่แรงงาน

แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวคือ

1) ส่งเสริมประเด็นด้านสุขภาพแรงงานในสถานประกอบการให้ความรู้ใช้วิธีการเชื่อมโยงประสานผู้บริหารขององค์กร

2) การจัดอบรมอาสาสมัครในเรื่องพึงองค์ความรู้วิธีการขบวนการแบบมีส่วนร่วมกระบวนการกลุ่ม เช่น การสาธิต การแลกเปลี่ยนซักถามการแจกเอกสารความรู้แผ่นพับ คู่มือ แจกถุงยาง

3) ผลที่ได้โดยรวม ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการแรงงานสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างตั้งใจ โดยการประเมินผลจากการรับรู้ข้อมูลและเข้าใจในข้อมูลที่ถ่ายทอดการป้องกันดูแลรักษาเข้าใจในระบบการให้บริการภาคเอกชนตามโครงการของหน่วยงานรัฐ (สาธารณสุข) การส่งต่อมีแกนนำ กรณีแรงงานต้องการช่วยเหลือสอบถามอาการที่พบโดยให้บริการทั้งทางโทรศัพท์และด้วยตัวบุคคลขององค์กรในกรณีที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันที อำนวยความสะดวกได้โดยตรงและการให้คำปรึกษาเฉพาะเรื่องที่เป็นความลับและให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของแรงงาน ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานได้เข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐที่แรงงานอพยพได้เข้ามาอาศัยทำงาน

ปัญหาในการดำเนินงาน/กิจกรรม/โครงการ

1) การทำความเข้าใจระหว่างสถานประกอบการและองค์กรที่จะเข้าไปดำเนินกิจกรรมในวัตถุประสงค์ขององค์กรและว่ามีความต้องการช่วยเหลือแรงงานอพยพในเรื่องสุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพไม่มีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจของสถานประกอบการแต่อย่างใด

2) การใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของแรงงานอพยพลาว เนื่องจากการเข้าทำกิจกรรมจะเข้าทำในวันธรรมดาซึ่งเป็นเวลาทำงานของแรงงานดังนั้นการทำกิจกรรมจะมีเวลาเฉพาะช่วงพักเที่ยงซึ่งกิจกรรมบางครั้งต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากกว่า 1 ชั่วโมงจึงจะแล้วเสร็จ บางครั้งการทำกิจกรรมจึงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3) การสื่อสาร แม้ว่าแรงงานอพยพลาวจะมีภาษาพูดที่คล้ายคลึงกับภาษาพูดของไทยแต่บางครั้งก็เป็นปัญหาได้คือ อานภาษาไทยได้แต่เขียนไม่ได้ หรือบางครั้งแม้กระทั่งภาษาลาวเองก็ไม่สามารถอ่านและเขียนได้กระทั่งชื่อของตนเอง จากการเข้าไปทำกิจกรรมกับแรงงานอพยพลาวพบว่าแรงงานที่มาทำงานในประเทศไม่ได้เรียนหนังสือด้วยซ้ำแต่ก็สามารถมาทำงานได้ซึ่งตรงนี้สถานประกอบการจะไม่ได้คำนึงถึงมากนักเนื่องจากลักษณะการทำงานไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้มากนักจึงไม่ได้สนใจในเรื่องการศึกษา และในการทำกิจกรรมของหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพจะต้องมีคำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องโรคต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้เป็นองค์ความรู้เช่น คำว่าวัณโรค แรงงานอพยพลาวบางคนก็ไม่เข้าใจจึงเป็นปัญหาที่ได้ประสบมา

4) ข้อจำกัดในเรื่องการออกนอกสถานประกอบการหรือสถานที่ที่โรงงานจัดไว้ให้

5) บุคลากรขององค์กรเองบางคนเป็นพนักงานใหม่การให้ความรู้และการให้คำปรึกษายังไม่ครอบคลุมหรือไม่ชัดเจนมากนัก

ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

- 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
- 2) การจัดการด้านสิทธิมนุษยชนด้านแรงงาน
- 3) การส่งเสริมองค์กรและพลังการต่อสู้ (สหภาพแรงงาน)
- 4) การปิดกั้นทางด้านการศึกษาของแรงงาน

ข้อจำกัด

1) ในการสื่อสารภาษาไทยอ่านได้แต่เขียนไม่ได้หรือบางคนภาษาลาวเองก็ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ เนื่องจากแรงงานไม่ได้เรียนหนังสือและคำบางคำในศัพท์ทางการแพทย์แรงงานลาวก็ไม่เข้าใจ เช่น คำว่า อนามัยเจริญพันธุ์ และภาษาที่เป็นภาษาราชการ

2) ด้านเวลาในการให้ร่วมมือทำกิจกรรมมากกว่า เช่น การนอกออกโรงงานเพื่อไปทำกิจกรรมในบริเวณอื่น ผู้บริหารจะไม่ค่อยอนุญาต

3) ด้านบุคลากร ถ้าเป็นในส่วนของภายในจะเป็นปัญหาที่ตัวบุคคลยังไม่เคยผ่านงานมานานนักหรือพนักงานที่เพิ่งจบและเข้ามาใหม่ ผู้ทำงานมานานจะมีทักษะข้อมูลที่เพียงพอเกิดความชัดเจนในองค์ความรู้และการถ่ายทอด

4) การประสานงาน ดูวิเคราะห์ในการบริหารจัดการยังไม่รอบด้าน ส่งผลถึง มองภาพกว้างในองค์กรไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์หรือทางสาธารณสุข สองจะเป็นการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับองค์กรเครือข่ายหรือภาคี

5) ด้านงบประมาณไม่มีปัญหา

เมื่อเราได้เห็นปัญหาในการดำเนินการต้องมีการทำงานแบบเชื่อมโยงโดยการบูรณาการแผนงานที่ได้ทำร่วมกันทั้งจากหน่วยงาน/องค์กร บุคลากรสาธารณสุขระดับท้องที่และระดับสูง สถานประกอบการ ตัวแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สสจ.และสสอ.จะดูในเรื่องนโยบายและแผนงานที่เป็นภาพใหญ่ แต่ถ้าความร่วมมือในด้านทรัพยากร หน่วยงาน องค์ความรู้ บุคลากร เช่น เวลาออกพื้นที่มีบุคลากรในท้องถิ่นร่วมออกทำกิจกรรมด้วย และที่สำคัญคือการจัดสรรงบประมาณเข้ามาช่วยเหลือดำเนินการในเรื่องการทำกิจกรรมเองแต่ประสานขอรับความร่วมมือจากองค์กรอื่น ๆ บางไม่เฉพาะมุ่งแต่ผลกำไรอย่างเดียวก่อให้เกิดกลไกหลาย ๆ ส่วนเพื่อให้แรงงานอพยพลาวได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี หรือสถานประกอบการจะจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมก็สามารถทำได้เนื่องจากคุณภาพของบุคคลหรือแรงงานจะนำมาซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของผลงานหรือการผ่านมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ISO 9000 14000 การส่งเสริมด้านการจัดการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายแรงงานได้มากกว่านี้ แต่เรื่องของการมีส่วนร่วมของแรงงานเพื่อสร้างสวัสดิการของกลุ่มให้เกิดขึ้น หรือในเรื่องการได้รับการเปิดโอกาสให้ศึกษาภาษาไทย ไม่ปิดกั้นการศึกษา ระบบการศึกษาไทย เพื่อป้องกันไม่ให้แรงงานได้รับรู้และเข้าใจในการกระทำที่ถูกต้องและได้รับสิทธิอันพึงมีและพึงได้จากสถานประกอบการหรืออาจทำให้เกิดการเรียกร้องในสิ่งที่แรงงานคิดว่าโดนนายจ้างเอาเปรียบและจากการวิเคราะห์ของตนเองประสิทธิภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพของผลงานที่ออกมาจากแรงงานไม่ต้องเกิดความผิดพลาดในด้านภาษาเขียนแต่การสื่อสารสามารถทำได้แต่ด้านภาษาเขียนบางครั้งในเรื่องที่ง่าย ๆ ที่แรงงานสามารถทำได้เองแต่ไม่สามารถทำได้ต้องอาศัยคนอื่นเข้ามาช่วยจึงมีความด้อยในประสิทธิภาพ แต่ในด้านของนายจ้างคือพอใจในระดับนี้แล้วคงไม่ต้องการอะไรที่มากกว่านี้แล้ว และการแบ่งระดับกันชัดเจนอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องการแรงงานที่มีความเก่งเพราะมีหัวหน้าที่เป็นคนคอยกำหนดบทบาทและหน้าที่อยู่แล้ว ในส่วนของนายจ้างหรือสถานประกอบการจะมองในเรื่องผลกำไรเป็นที่ตั้งถ้าเกิดว่าทำอย่างนี้แล้วได้กำไรก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอะไรอีกแล้วพอเพียงแค่นี้แต่ก็ดีที่มีการจัดสวัสดิการที่พักอาศัยอย่างสะอาดเรียบร้อยสวยงามและอยู่ในกรอบของกฎหมายไทย และควบคุมได้ง่ายจึงมองได้ถึงประสิทธิภาพในการจัดที่พักอาศัยให้กับแรงงาน แต่มันก็มีค่าใช้จ่ายแอบแฝงซึ่งไม่ว่าจะเป็น ค่าเช่าห้อง ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าขยะ เป็นต้น แต่ถ้ามองในภายนอกจะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการของสถานประกอบการแห่งนี้ทำได้ดีมากเพราะจัดการที่อยู่อาศัยให้แรงงานได้อย่างครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นห้องพักที่สะอาด ลานกีฬาสำหรับออกกำลังกายมีทางเดินทางแบ่งแยกชัดเจน มีสถานที่รองน้ำดื่ม มีหอประชุมโรงอาหารและสถานที่พักผ่อนหน้าห้องพักร่ม

พบปะกัน และการเดินทางไปทำงานสะดวกและไม่มากลัวเมื่อเลิกจากการทำงานตอนค่ำสามารถเดินกลับได้โดยไม่มีอันตรายมีไฟฟ้าตามทางเดินทำให้ไม่มากลัวในการสัญจรไปมา และทุกอย่างก็มีมาตรฐานในตัวของมันเองและดูดีในระดับหนึ่ง แต่มันก็ขึ้นอยู่กับแรงงานว่าจะสามารถที่จะสร้างกลุ่มก้อนหรือสหภาพในการป้องกันและเรียกร้องในสิ่งที่ได้รับการเอาเปรียบหรือไม่ ถ้าปราบได้กลุ่มเกิดขึ้นได้แล้วก็สามารถมีข้อต่อรองได้ และได้ค่าแรงงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน นี่เป็นแรงดึงดูดอีกอย่างหนึ่งที่นายจ้างมีความต้องการในตัวแรงงานอพยพลาวเพราะสามารถจ่ายค่าแรงได้ต่ำกว่ามาตรฐาน อาจเป็นได้เพราะสถานประกอบการจะไม่จ้อคนไทยเพราะว่าถ้าไม่อยากทำงานอยู่ที่นี่ก็สามารถลาออกได้เลยทันที และไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยเพราะลาออกเองไม่ได้ให้ออกและสวัสดิการต่าง ๆ ก็ไม่ต้องจ่ายเพิ่มมากขึ้น ในการไปรักษาพยาบาลแรงงานเองไม่ค่อยได้ไปใช้บริการมากนัก เพราะถ้าเป็นไข้หวัดไม่สบายนิดหน่อยส่วนใหญ่จะซื้อยามากินเองเนื่องจากว่าการไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นการยุ่งยากและไม่รู้เรื่องไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นตรงไหนดีและไม่รู้และไม่กล้าที่จะถามคนอื่น จึงตัดสินใจไม่ไปหาหมอเลยดีกว่า และยังโรงพยาบาลที่ใหญ่ ๆ จะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากจึงตัดสินใจซื้อยามากินเอง ตราบใดที่ยังไม่มีระบบการดูแลที่เฉพาะก็ยากที่แรงงานจะไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ในการมองแรงงานอพยพระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนจะมองแรงงานอพยพแตกต่างกัน เช่น รัฐมองเป็นปัญหาและองค์กรเอกชนมองว่าเขาก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่พักได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องที่เป็นไปได้เพราะรัฐอาจมองว่าแรงงานอพยพไม่ได้เสียภาษีให้รัฐและการมาทำงานก็เป็นระยะเวลาสั้นเดี๋ยวก็กลับไปประเทศเขาและจะทิ้งปัญหาไว้ให้คนไทยแก้ไข และเป็นการแบกรับภาระในการจัดระบบประมาณเพื่อมาแก้ไข แต่ไม่มองในเชิงเศรษฐกิจที่แรงงานเป็นคนที่จะช่วยมากระตุ้นเศรษฐกิจของไทยให้คึกคักและสามารถดึงนักลงทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ทำให้เกิดการจ้างงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว แต่ถ้าถามท้องถิ่นหรือในชุมชนเองจะมองในเรื่องด้านดีเพราะแรงงานอพยพเข้ามาทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีการกระจายรายได้และมีงานทำแต่อาจจะไม่ดีตรงที่แรงงานไทยไม่สามารถต่อรองขอขึ้นค่าแรงงานได้ง่ายนัก

การสิ้นเปลืองงบประมาณจากรัฐ

การป้องกันและการรักษาโรคติดต่อเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณมากหรือบางครั้งก็ไม่เห็นความสำคัญในการตั้งงบประมาณเพราะแค่คนไทยเองงบประมาณในการป้องกันและระงับโรคติดตอยังไม่เพียงพอจึงไม่มีความจำเป็นที่จะนำมาแก้ไขในแรงงานอพยพ ควรที่จะมองในระดับใหญ่อย่ามองเพียงแค่การแก้ไขสิ่งที่สำคัญที่สุดในการไม่ให้โรคติดต่อได้แพร่ระบาดไปนั้นควรที่จะต้องมีการวางแผนในการป้องกันให้ดีกว่าที่จะนำมาแก้ไขในทีหลังการป้องกันต้องเอานโยบายมาตั้งจะไม่มีความคิดแบบนี้อีกและถ้าลองมีพื้นที่ใดมีโรคติดต่อแพร่ระบาดจะทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องจะถูกเพ่งเล็งและเกิดความเสียหายใหญ่หลวงตามมาเพราะฉะนั้นจึงต้องมองที่ระบบการป้องกันอย่ามองเพียงหาวิธีเพื่อนำมาแก้ไขเท่านั้น เช่นเดียวกันกับการรณรงค์ของหน่วยงานที่ต้องทำกิจกรรมในตอนนี้จะเป็นการเริ่มเรื่องเกี่ยวกับวัณโรค งบประมาณจะเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นในการทำงานเป็นอย่างมากเพราะเมื่อเราเข้าไปทำกิจกรรมภายในชุมชนหมู่บ้านจะมีคำถามตามมาเลยว่ามีงบประมาณในการทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งในปัจจุบันหลายส่วนให้

ความสำคัญกับงบประมาณมากเกินไปซึ่งบางครั้งอาจจะไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการป้องกันโรคติดต่อนั้น ๆ จะอาศัยเพียงแค่ว่าความร่วมมือเท่านั้นก็สามารถกำจัดโรคติดต่อนั้นได้ กลไกที่สำคัญและใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดจะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้ใช้งบประมาณในการดำเนินงานเป็นจำนวนมากแต่ก็ยังไม่ได้ผลครอบคลุมทุกภารกิจมากนัก และในการดูแลและรักษาแรงงานอพยพที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงในการใช้บัตรประกันสุขภาพสามารถได้รับยาฉีดต้านไวรัสได้แล้ว และต้องมีคนกลางในการบอกกล่าวในสิทธิในการรักษาครอบคลุมด้านใดบ้าง นโยบายเรื่องวันโรครัฐบาลให้ไปรับการตรวจได้แต่ตัวแรงงานอพยพเองจะรับรู้ในสิทธิการได้รับการตรวจได้หรือเข้าถึงระบบการบริการเหล่านี้ได้อย่างไรบ้าง และตราบใดที่ยังไม่มีใครบอกกล่าวการแพร่ระบาดก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ สถานประกอบการเองต้องมีความตระหนักในการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่จะเกิดขึ้นได้จากตัวของแรงงานอพยพในสถานประกอบการนั้น ๆ

4. การอภิปรายผล

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพลาวที่เข้าร่วมการวิจัย

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพลาว

ผลจากการศึกษา พบว่า เป็นแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากที่เป็น เพศหญิง เพราะผู้หญิงจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง ส่งเสียครอบครัวและพ่อแม่เนื่องจากผู้หญิงเป็นเพศที่สามารถทำงานได้และมีความอดทนมากกว่าผู้ชาย ประกอบสถานประกอบการเป็นงานประเภทที่ต้องใช้แรงงานจากเพศหญิงเนื่องจากว่าต้องใช้ความละเอียดในการประกอบชิ้นงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประมวล สุขกล่อม (2547) พบว่า แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีลาวลุ่ม เพราะสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิงลาวลุ่ม มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ คือ เป็นผู้หารายได้ให้แก่ครอบครัว โดยเฉพาะรายได้จากการอพยพไปทำงานต่างถิ่นซึ่งเป็นรายได้ที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งรายได้อื่นของครัวเรือน อีกทั้งสภาพทางสังคมวัฒนธรรมของลาวลุ่ม มีความสัมพันธ์และมีความเหมือนกับคนไทยอีสาน มีสภาพทางเศรษฐกิจที่สนับสนุนให้สมาชิกในครัวเรือนไปทำงานต่างถิ่นมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ และไม่มีข้อจำกัดและอุปสรรคทางวัฒนธรรม ในการจำกัดการอพยพของแรงงานหญิง แรงงานสตรีลาวเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ภาระต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ รับผิดชอบภายในครอบครัวตนเอง และเลี้ยงดูบุตร อายุของแรงงานอพยพลาว ในการมาทำงานในสถานประกอบการของประเทศไทย เริ่มจากอายุ 18 ปี ซึ่งจากการเข้าไปสัมผัสและการพูดคุยพบว่าลักษณะรูปร่างหน้าบางคนเป็นเรื่องยากที่จะรู้ว่าอายุที่แท้จริงของแรงงานอพยพลาว เนื่องจากการทำบัตรประจำตัวประชาชนจะทำเมื่อมีอายุเท่าไรก็สามารถทำได้หรือตลอดชีวิตไม่ทำบัตรประจำตัวประชาชนเลยก็ย่อมได้ ในการทำบัตรประชาชนจะบอกว่าตนเองอายุเท่าไรก็ได้เพราะเจ้าหน้าที่จะทำให้เลยยิ่งบอกว่าจะมาทำงานที่ประเทศไทยเจ้าหน้าที่จะออกบัตรให้อย่างง่ายดาย หรือบางครั้งไม่ต้องไปทำบัตรด้วยตนเองจะให้ตัวแทนหรือบริษัทนายหน้าเป็นคนดำเนินการให้และก็รออยู่บ้านแต่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งง่ายต่อการทำมาก การศึกษา แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาจะจบการศึกษาใน

ระดับประถมศึกษาหรือบางคนไม่ได้เรียนหนังสือแต่ที่สามารถมาทำงานได้เนื่องจากว่าลักษณะงานที่ทำส่วนใหญ่จะใช้แรงงานมากกว่าความรู้ความสามารถ การส่งเสริมให้ลูกสาวเรียนหนังสือยังไม่มีเท่าที่ควรเนื่องจากการศึกษาของประเทศลาวจะไม่มีภาคบังคับแต่ละคนจะเรียนถึงระดับใดพ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดและจะพิจารณาจากภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสำคัญ และไม่จำเป็นต้องเรียนให้สูงและพ่อแม่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่จะส่งให้ลูกได้เรียนหนังสือสูง ๆ ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการด้านการศึกษาเป็นอย่างมากและแรงงานอพยพที่เดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด เนื่องจากว่าแรงงานที่มาทำงานส่วนใหญ่จะเห็นคนในหมู่บ้านเดียวกันมาทำงานที่เมืองไทยแล้วเห็นว่าสามารถมีเงินทองส่งไปให้ครอบครัวได้จึงมีความคิดว่าเมื่อเรียนหนังสือจบจะเดินทางมาทำงานที่เมืองไทย แรงงานอพยพลาวจึงเป็นโสดมากกว่าที่มีครอบครัวแล้ว จะเห็นได้จากที่มีแรงงานอพยพที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงเดินทางมาทำงานก่อนแล้วและมีเงินมีทองเก็บกลับบ้านจึงอยากมาทำงานหาเงินให้ได้อย่างคนอื่นบ้างประกอบกับที่บ้านไม่มีงานให้ทำจึงเมื่อว่างจากการทำนาจะอยู่บ้านเฉย ๆ หรือไม่ก็จะเป็นการทอดผ้าพื้นเมือง แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่เดินทางมาจากแขวงจำปาศักดิ์ เมืองสุขมาซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นเมืองที่มีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

สรุปประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ มี ดังนี้

1) ด้านเพศและอายุ ผลการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัดคิดเป็นร้อยละ 59.8 และเป็นเพศชายร้อยละ 25.6 มีช่วงอายุส่วนใหญ่แรงงานอพยพลาวอยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.5 สำหรับช่วงอายุ 15 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.5 ช่วงอายุ 31-40 ปี และช่วงอายุ 41-50 ปี เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 14.5 ตามลำดับ

2) ด้านการศึกษาและสถานภาพ ผลการศึกษา พบว่าสถานภาพทางการศึกษาของแรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ประถมศึกษา 1-5) คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 19.7 การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 17.1 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 9.4 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.6 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 1.7 และในด้านสถานภาพพบมากที่สุดคือสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาเป็นสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 30.8 ตามลำดับ

3) จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปพบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีสมาชิก 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ครอบครัวที่มีสมาชิก 3-4 คนคิดเป็นร้อยละ 19.7 และสุดท้ายครอบครัวที่มีสมาชิก 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

4) ภูมิลำเนาเดิม ผลการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวมาจากแขวงจำปาสักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาจากแขวงเวียงจันทน์ คิดเป็นร้อยละ 36.0 จากกำแพงนคร

คิดเป็นร้อยละ 5.0 จากแขวงสะหวันนะเขต แขวงอัตตะปือ และจากแขวงสาละวัน มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

5.1.2 การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศลาว

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน และสาเหตุการเกิดหนี้สิน แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมก่อนเดินทางมาทำงานในประเทศไทยเป็นเกษตรกรเนื่องจากว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังเป็นประเทศเกษตรกรรมและมีการทำนามากที่สุดซึ่งเป็นลักษณะตามภูมิประเทศและภูมิศาสตร์ รายได้มีรายได้ไม่แน่นอน อาศัยการขายผลผลิตเมื่อสิ้นฤดูกาลเท่านั้นและได้ไม่มาก เมื่อว่างจากการทำนาจึงจะเข้ามาทำงานในเมืองซึ่งงานที่ทำเป็นรับจ้างทั่วไปโดยจะเป็นกรรมกรก่อสร้าง การเป็นลูกจ้างที่ร้านขายของ มีส่วนน้อยที่เป็นเจ้าของกิจการเล็ก ๆ แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่รับรู้ว่าการดำเนินชีวิตในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นประเทศที่จัดว่ายังไม่มี การส่งเสริมทางด้านการลงทุนมากนักทำให้อัตราการว่างงานยังมีมากอยู่ในปัจจุบัน สมาชิกในครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่และมีลูกมากเนื่องจากระบบสาธารณสุขยังไม่มี การคุมกำเนิดมากนัก ภาระหนี้สินสาเหตุการเกิดหนี้สินเป็นค่าใช้จ่ายประจำวันของครอบครัวซึ่งรายจ่ายมีการจ่ายทุกวันแต่รายรับจะมีเฉพาะตอนสิ้นปีจึงทำให้รายรับและรายจ่ายไม่สมดุลกันจึงก่อให้เกิดการมีหนี้สินเกิดขึ้นและประกอบกับการมีการเจริญเติบโตขึ้นค่านิยมและการใช้จ่ายจะมุ่งไปที่ความสะดวกสบายและสินค้าที่ฟุ่มเฟือย การซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ครอบครัวดิจิทัลที่ลูกที่กำลังเป็นวัยรุ่นจะอยากมีรถมอเตอร์ไซด์เอาไว้ใช้ขับไปโรงเรียนและขับอวดเพื่อน ๆ และสาวเพื่อดึงดูดความสนใจ และการเสียค่านายหน้าในการเดินเอกสารมาทำงานที่เมืองไทยเพราะต้องใช้เงินไปประมาณ 3,000 บาทไทยเป็นค่าเดินเรื่องในการทำเอกสารเช่น บัตรประจำประชาชน การตรวจสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็น ดังนี้

1) อาชีพเดิมใน สปป.ลาว ผลการศึกษา พบว่าการประกอบอาชีพเดิมส่วนใหญ่ของแรงงานอพยพลาวมีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 28.2 รองลงมาเป็นอาชีพทำการเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 25.6 ว่างงานและไม่ระบุอาชีพเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 15.4 อาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 12.0 และสุดท้ายเป็นอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

2) รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่าแรงงานอพยพลาวเมื่ออยู่ สปป.ลาว มีรายได้ที่ไม่แน่นอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 500,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 13.7 รายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 500,001-700,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 6.8 รายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 900,001-1,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 6.0 รายได้ครัวเรือนมากกว่า 1,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 2.6 และสุดท้ายรายได้ อยู่ในช่วง 900,001-1,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

3) จำนวนหนี้สินของแรงงานอพยพลาวใน สปป.ลาว ผลการศึกษา พบว่าแรงงานอพยพลาวที่เดินทางมาทำงานส่วนใหญ่มีหนี้สิน ก่อนเดินทางมาประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 51.3 ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 48.7 ซึ่งมีจำนวนการเป็นหนี้ส่วนมากอยู่ในช่วงระหว่าง 500,001-1,000,000 คิดเป็นร้อยละ 13.7 รองลงมาเป็นมีภาระหนี้สินมากกว่า

2,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 12.0 ภาระหนี้สินต่ำกว่า 500,000 กีบ และภาระหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,000,001–1,500,000 มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และส่วนที่เหลือภาระหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,500,001–2,000,000 กีบ คิดเป็นร้อยละ 1.7ตามลำดับ

4) สาเหตุการมีหนี้สิน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการมีหนี้สินมาจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 31.0 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำการเกษตรขาดทุน คิดเป็นร้อยละ 19.0 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนค้าขายและค่าใช้จ่ายในการเรียนหนังสือ เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

5.1.3 กระบวนการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

1) ประสบการณ์การเดินทางมาทำงานในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาประสบการณ์ในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของแรงงานอพยพลาวพบว่า ไม่เคยเดินทางไปทำงานต่างประเทศมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเคยเดินทางไปทำงานที่ประเทศไทยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 36.8 ตามลำดับ

2) วิธีการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า แรงงานอพยพลาวใช้วิธีการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย พบมากที่สุดคือการติดต่อกับบริษัทจัดหางาน เอกชนคิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาเป็นวิธีนายจ้างที่เมืองไทยเป็นผู้ดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 10.0 ติดต่อบริษัทและรัฐบาลเป็นผู้จัดส่ง คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนที่เหลือเป็นการติดต่อหางานที่แหล่งงานและเดินทางมาทำงานด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

3) แหล่งข่าวการรับสมัครงาน ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ข่าวสารการรับสมัครงานจากต่างประเทศพบมากที่สุดจากสายหรือนายหน้า จัดหางาน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเป็นการรับรู้จากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.6 สำนักจัดหางานของรัฐ คิดเป็น ร้อยละ 6.0 สื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

4) ผู้มีส่วนผลักดันหรือโน้มน้าวให้เดินทางมาทำงานในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่ามากที่สุดคือการตัดสินใจมาทำงานด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาเป็นญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.9 สื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 17.1 สายหรือนายหน้า จัดหางานคิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

5) แหล่งค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทยแรงงานอพยพลาวต้องเสียค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดพบว่า บริษัทจัดหางานออกให้ก่อนแล้วผ่อนคืนให้กับบริษัทในภายหลัง และเงินเก็บในครอบครัว เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาเงินกู้ยืมนายทุนจากในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และสุดท้ายเป็นการขายที่ดิน ไร่นา ทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

5.2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาว ในสถานประกอบการในจังหวัดขอนแก่น

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาว ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.09 เมื่อพิจารณาตามข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ รายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตามลำดับ

การรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวจากประสบการณ์ ในการเข้ามาทำงานอยู่ประเทศไทย แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่รับรู้ถึงสภาพการทำงานและการดำรงชีวิตของตนเองโดยรวมว่ามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอยู่สปป.ลาว หลายคนมีความรู้สึกมีความสุขและพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับหนึ่ง เช่น แรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่พอใจกับรายได้เมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพราะทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีเงินใช้จ่ายสำหรับตนเองและส่งให้ครอบครัว ถึงแม้จะมีหนี้สินบ้างก็ตามและมีบางครั้งก็เงินไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายเนื่องจากว่าไม่มีการทำงานล่วงเวลาเพราะแรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการทำงานล่วงเวลาเพราะก่อให้เกิดรายได้ที่มากขึ้นและสามารถมีเงินนำมาใช้จ่ายได้ในแต่ละเดือน ซึ่งบางครั้งอาจจะมีค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนมากกับการจ่ายค่าเช่าห้องและการหักค่าประกันที่นายจ้างได้ออกค่าใช้จ่ายให้ก่อนก็ยังสามารถมีเงินส่งกลับบ้านได้บ้าง และสิ่งที่ได้รับความสะดวกอีกอย่างหนึ่งเมื่อมีการเจ็บป่วยสามารถไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลที่ตนเองมีบัตรประกันสังคมในการคุ้มครองสิทธิได้ง่ายและสะดวกที่สำคัญไม่ต้องจ่ายเงินในการรักษาซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการรักษาที่สปป.ลาวจะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างชัดเจน และที่นิยมอีกอย่างหนึ่งคือการตั้งครุภักจะพอใจที่จะคลอดลูกอยู่ที่โรงพยาบาลในประเทศไทยมากกว่าเพราะได้รับความสะดวกและปลอดภัยทั้งแม่และลูกมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต้องกลับไปคลอดลูกที่บ้านซึ่งยังคงใช้วิธีการคลอดแบบหมอตำแยเป็นผู้ทำคลอดและอีกอย่างคลอดที่ประเทศไทยสามารถเบิกเงินค่าคลอดลูกจากประกันสังคมได้ง่ายกว่าที่จะกลับไปคลอดที่บ้านเกิดและกลับมาเดินเอกสารเพื่อขอรับเงินคลอดบุตร แต่อย่างไรก็ตามความสุขสบายเหล่านี้ก็ต้องแลกมากับการที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดครอบครัวที่อบอุ่นที่อยู่สปป.ลาว การทำงานที่เสี่ยงอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน บางครั้งอาจจะไม่ปลอดภัย ต้องทำงานหนักและทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมงเพื่อแลกกับเงิน และอยู่ในต่างแดนมีความรู้สึกของผู้เข้ามาอาศัยทำงานในประเทศอื่น ถ้าเลือกได้แรงงานอพยพลาวหลายคนอยากมีชีวิตที่ดีกว่านี้ และอยากให้ประเทศของตนเหมือนกับประเทศไทย คือ รัฐบาลให้ความช่วยเหลือให้ประชาชนได้มีงานทำ ค่าแรงงานสูง มีสถานพยาบาลที่ทันสมัย ประชาชนลาวจะ

ได้ไม่ต้องกลายเป็นแรงงานอพยพเพื่อเดินทางมาทำงานที่ประเทศอื่น และเข้ามาใช้ชีวิตอย่างสุขปนกับทุกข้ออยู่ในต่างแดน เหมือนที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ประเด็นข้างต้นสอดคล้องกับ อมรา พงศาพิชญ์ (2533) เรื่องการสัมมนาเรื่อง การวิจัยทางการแพทย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในปี พ.ศ.2533 กล่าวว่า องค์ประกอบด้านชีวิตการทำงาน ประกอบด้วยสภาพการจ้างงาน อุบัติเหตุจากการทำงาน การขัดแย้งในอุตสาหกรรม สภาพการทำงาน นอกจากนั้น Walton (1973) อ้างถึงในพนิชฐา พานิช-ชีวะกุล, 2537) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นเรื่องของสภาพแวดล้อมและสังคม ที่ส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ผลผลิตที่ได้รับตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่ยุติธรรม สภาพแวดล้อมที่ดีมีความปลอดภัย ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน การพัฒนาความสามารถของบุคคล การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน สิทธิของพนักงาน ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และพนิชฐา พานิชชีวะกุล & เพ็ญจันทร์ ประดับมุข (2542) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการทำงาน การว่างงาน จำนวนชั่วโมงในการทำงาน จำนวนวันในการทำงาน ความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน สภาพการจ้างงาน ปัจจัยด้านการผลิต การพัฒนาตนเองในด้านการประกอบอาชีพ

5.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ

จากผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว ในระดับปัจจัยระดับบุคคล พบว่า การได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เข้ามาจุลเจือครอบครัว ที่ร่อยุ่ที่บ้านเดิมและการมีโอกาสนในการแสวงหาชีวิตใหม่ได้มีครอบครัวใหม่นำมาซึ่งความสุข อาจจะเป็นความสุขที่ไม่ยาวนานแต่ก็สามารถมีความสุขได้ในระยะเวลาหนึ่ง และในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ต้องขอรับความช่วยเหลือในภาครวมของนโยบายในแต่ละประเทศ ปัจจัยระดับชุมชนและสังคม พบว่า แม้ว่าแรงงานอพยพลาวจะไม่ค่อยได้เปิดตัวเข้ากับสังคมใหม่จะแยกตัวเองอยู่เฉพาะในกลุ่มแรงงานอพยพเองแต่ในบางครั้งที่ต้องได้ติดต่อกับสังคมภายนอกสถานประกอบการก็สามารถได้รับการยอมรับจากสังคมใหม่หรือสังคมภายนอกสถานประกอบการได้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจพบว่า การอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยก่อให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้นมีทางเลือกในการทำงานมากขึ้นและที่ตามมาอีกอย่างหนึ่งการมีหนี้สินเพิ่มขึ้นแต่ก็สามารถทำให้การจัดสรรเงินได้ลงตัวและมีเงินเหลือเก็บกลับบ้านได้ไม่มากนักน้อย และสุดท้ายในปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การเรียนรู้เพื่อที่จะเอาตัวรอดได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิมแรงงานอพยพลาวสามารถทำสิ่งนั้นได้และในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำติดตัวไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในบ้านเดิมได้ไม่มากนักน้อย

ประเด็นข้างต้นสอดคล้องกับวิภาวี ศรีเพียร (2537) เรื่อง แรงงานกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานประกอบด้วย การได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม รวมทั้งผลประโยชน์อื่นๆ เช่นสวัสดิการต่างๆ การทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความปลอดภัยในการทำงาน การได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้ทำงานที่มีลักษณะท้าทายความสามารถ มีโอกาสก้าวหน้า ได้รับการเลื่อนตำแหน่งงานให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสำเร็จในชีวิตการทำงานได้อย่างชัดเจนที่สุด การมีส่วนร่วมในสังคมขององค์กร ค่านิยม การมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น การได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ ความมีอิสระถึงระดับหนึ่งในการทำงาน การมีเวลาส่วนตัวที่สมดุลกับเวลาการทำงาน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการพลเรือนตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานสูง ได้แก่ ความสำเร็จในงาน ความมั่นคงในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ นโยบายการบริหาร เงินเดือน และความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของแรงงานอพยพลาว มากที่สุดคือการได้มีรายได้ส่งให้ครอบครัวที่อยู่ สปป.ลาว เอาไว้ใช้จ่ายในครอบครัว มีเงินในการชำระหนี้ และรวมถึงการมีเงินเก็บออมไว้ให้สำหรับอนาคตของแรงงานอพยพลาวเอง แต่เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถทำได้เพราะแรงงานอพยพลาวส่วนใหญ่ยังมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายขณะดำเนินชีวิตอยู่ในประเทศไทยเพียงเท่านั้น

